

Privat Sektor programmet under beskydning

Privat Sektor programmet har været en tur gennem mediemøllen i den seneste tid.

Historier om krakkede flyselskaber, luksuskrydstogter og egyptiske forlystelsesparker med Danidapenge i ryggen har trukket overskrifter og tv-tid, og en undersøgelse har vist, at PS-programmet i Ghana maksimalt har skabt 400 arbejdspladser mod de planlagte 1.000.

Udviklingsminister Ulla Tørnæs har som konsekvens af kritikken sat en undersøgelse af PS-programmet i værk. Ved et samråd i Folketinget den 8. juni lagde ministeren op til en gennemgribende analyse af hele programmet, hvor både de direkte interessenter, ngo'er og Folketingets udenrigsudvalg vil blive inddraget.

Undersøgelsen vil sandsynligvis blive gennemført af et udenlandsk konsulentfirma, eftersom de større danske konsulentvirksomheder i forvejen samarbejder med Udenrigsministeriet og derfor kan have i en interessekonflikt, hvis de skal stå for analysen.

Udvikling har talt med en af PS-programmets kritikere, fagforbundet 3F, samt med et af dets fædre, Jørgen K. Hansen fra Dansk Industri.

Jørgen K. Hansen fremhæver, at PS-programmet har skabt gode resultater og arbejdspladser i nogle af verdens fattigste lande, og at danske virksomheder påtager sig et stort ansvar og en risiko ved at gå ind i udviklingslandene.

Fra 3F lyder det, at det ikke er nok at skabe arbejdspladser, men at det derimod handler om at skabe et bæredygtigt arbejdsmarked med opkvalificering, tillidsrepræsentanter og arbejdstagerrettigheder.

/ ssv

Nyt fra Danidas Styrelse

Af Bo Simonsen

Blinkende lygter

- Når jeg ser, at Bolivia er på Styrelsens dagsorden, tænder de blinkende advarselslygter – og på det seneste har lyset været ved at skifte til rødt.

Sådan lød en kommentar fra et styrelses-medlem til de to Bolivia-bevillinger, som styrelsen skulle tage stilling til på juni-mødet: 180 millioner kr. i støtte til at bolivianske skolebørn kan gå i skole og blive undervist både på spansk og deres lokalsprog. Den anden bevilling var 233,5 millioner kr. til et landbrugsprogram, så produktion af kartofler, quinoa, kvæg, lamaer og andre landbrugsprodukter kan blive mere effektiv.

De blinkende lygter på vej over i det røde felt skulle være en advarsel om, hvorvidt det overhovedet kan lade sig gøre at bedrive udvikling i Sydamerikas fattigste land, som situationen er lige nu. Og "situationen lige nu" omfattede for få uger siden voldsomme protestaktioner med vejblokader i store dele af landet.

Protestaktionerne, jordbesættelser og blokader er endnu et nyt kapitel i Bolivias 500 år lange lidelsesfyldte føljeton om undertrykkelse af den oprindelige befolkning (indianerne) og udlandets udplyndring af landets rige naturressourcer: Først var det den spanske kolonimagt, der sendte millioner af indianere i døden for at udvinde sølv. Så blev det tin, så tømmer, og nu er vreden rettet mod, at udenlandske selskaber har udsigt til at udvinde landets rige reserver af naturgas på alt for gunstige vilkår.

Nogle kræver fuld nationalisering af gasudvindingerne og en ændring af forfatningen for at sikre de fattige flere rettigheder. Fælles for kravene er en mere retfærdig fordeling af naturrigdommene.

"Baggrunden for konflikterne er utilfredsheden med det politiske system, som ikke i tilstrækkelig grad inddrager den brede befolkning, og den begrænsede økonomiske udvikling for – og udelukkelse af – den fattige befolkning, ikke mindst de oprindelige folk", som der i klartekst står at læse i baggrundspapiret til Danidas styrelse.

Så det går hedt til i Bolivia, men de seneste dages udvikling peger dog på, at uroen er ved at stilne af. Den nyindsatte præsident Eduardo Rodriguez har udpeget en ny regering og en ny ledelse af militæret og lovet, at han hurtigt vil udskrive præsidentvalg.

De blinkende advarselslygter er således gået fra rødt til mere stabilt på gult, og styrelsen godkendte da også de to programmer til støtte for uddannelse og landbrugsudvikling.

I hvilken farveskala lygterne vil blinke fremover er uvist. Den danske ambassade i Bolivia har opstillet tre mulige scenarier og deres konsekvenser for fortsat støtte.

- 1) Stabilitet: Støtten kan videreudvikles
  - 2) Social uro og fortsat politiske konflikter: Programmet er formuleret, så det er robust over for uro og konflikter
  - 3) Ustabilitet: Det kan på nuværende tidspunkt ikke defineres, hvilke muligheder der vil være for fortsat at kunne støtte i et scenarium med ustabilitet, hvor den offentlige sektor ikke længere på forsvarlig vis vil kunne varetage administrationen af den danske støtte.
- Andre projekter og programmer tiltrådt af

Danidas Styrelse:

- Vietnam: Støtte til legale og juridiske reformer (45,5 mio. kr.)
- Den Afrikanske Udviklingsbank: Udvikling af vandsektoren i Afrika 2005-2009 (300 mio. kr.)
- UNDP: Støtte til afvæbning og fredsbestræbelser i Elfenbenskysten (30 mio. kr.)
- Uganda: Sundhedssektorprogram (416,2 mio. kr.)
- Det Arabiske Initiativ: Regionalt medieprogram (28,5 mio. kr.)
- Folkekirkens Nødhjælp, Red Barnet, Ulandssekretariatet: Projekter finansieret over hiv/aids NGO puljen (8,9 mio. kr.)

Bo Simonsen er journalist i Udenrigsministeriets Kommunikationsenhed.
bosimo@um.dk

Styrelsen for Internationalt Udviklingssamarbejde er rådgivende for udviklingsministeren. I praksis forelægges Styrelsen bilaterale og multilaterale projekter og programmer på over 10 millioner kr. samt oplæg til nye strategier og handlingsplaner. Læs mere om bl.a. Styrelsens medlemmer og tiltrådte bevillinger på www.um.dk/menu/Udviklingspolitik/OmDanida/StyrelsenRaadet/Styrelsen

Mellemfolkeligt Samvirke i økonomisk krise

Organisationen mangler næsten to millioner kroner. 10 medarbejdere er fyret, og aktiviteterne bliver nedroslet

Af Julie Grothen

- I bagklogskabens lys kan man sige, at vi har været for langsomme til at erkende vigtigheden af at tjene egne frie midler, siger generalsekretær i Mellemfolkeligt Samvirke (MS) Lars Udsholt.

Et stort hul i økonomien har ført til, at 10 medarbejdere i organisationen er opsagt. Det er den tredje fyringsrunde i MS i løbet af de seneste to år. Den dårlige økonomi betyder også, at Mellemfolkeligt Samvirkes bibliotek drejer nøglen om, og tidsskriftet etcetera er udkommet for sidste gang. Desuden bliver der sat en stopper for arbejdet med rådgivning af minoriteter.

1,9 mio. kroner i underskud

Det er blandt andet store indhug i tilskuddet fra Integrationsministeriet og Kulturministeriet, som gør, at MS' økonomi er kommet i voldsomt uføre.

MS Biblioteket blev frem til slutningen af 90'erne finansieret over Udenrigsministeriets bevillinger, men de seneste år har det været afhængigt af Kulturministeriets tipsmidler, som der er stor konkurrence om. Flere andre specialbiblioteker, for eksempel Kvinfos og arbejderbevægelsens, bejler også til pengene fra tips og lotto.

Integrationsministeriet yder tilskud til MS' særlige afdeling med bøger om etniske minoriteter, indvandrere, flygtninge og efterkommere – den såkaldte minoritetssamling. Men pengene er egentlig beregnet til projektstøtte, og derfor er der gradvist skåret ned på tilskuddet.

- Vi har ikke haft grund til at tro, at beløbene fra Integrationsministeriet og Kulturministeriet ville blive beskåret yderligere. Men vi har åbenbart ikke været fantasifulde nok til at forudse, hvor galt det ville gå, siger Lars Udsholt.

Mellemfolkeligt Samvirke fik i løbet af april og maj besked fra de to ministerier om, at bevillingerne var mindre end forventet. Omtrent 800.000 kroner færre var der til organisationen. I alt tegnede

regnskabet til at give et driftsunderskud på 1,9 mio. kroner ved udgangen af 2005, hvis ikke der blev taget affære, fortæller Lars Udsholt.

Nu skal der fundraises til den store guldmedalje for at MS kan blive en handlekraftig og uafhængig organisation.

- Vi har ikke været dygtige nok til at få private bidrag. Vejen ud af vores økonomiske problemer er at skaffe nye indtjeningsmuligheder, siger generalsekretæren.

Biblioteket har en fremtid

Lars Udsholt er forhåbningsfuld hvad angår Mellemfolkeligt Samvirkes bibliotek, som ud over omtrent 40.000 bøger om politik, økonomi, samfund og kultur i udviklingslandene, også indeholder den unikke samling af bøger om minoriteter. Minoritetssamlingen blev startet i 1977, og det er den eneste i landet for forskere og andre, der søger viden på dette område.

Mellemfolkeligt Samvirke vil invitere Integrationsministeriet, Kulturministeriet og Udenrigsministeriet til drøftelser af, hvordan minoritetssamlingens og selve bibliotekets eksistens kan reddes.

- Som en privat folkelig organisation må vi sige, at hvis ikke myndighederne vil støtte os, kan vi ikke drive et offentligt bibliotek. Men vi kan ikke forestille os, at det ikke kan lade sig gøre at finde en løsning, siger Lars Udsholt.

Mellemfolkeligt Samvirke er før blevet klandret for at mangle den folkelige opbakning; så burde organisationen ikke have rustet sig bedre til dårlige tider?

- Den tid er forbi, hvor Mellemfolkeligt Samvirke kunne stole på at basere sig udelukkende på statslige bidrag. Vi har omstillet organisationen på en række områder inklusive fundraising og markedsføring. Siden 2001 har vi oplevet noget nær en fordobling af medlemstallet. Men omstillingen fra tiden som bevillingsfinansieret organisation har taget længere tid end først forventet, siger Lars Udsholt.

Julie Grothen er journalistpraktikant i Udenrigsministeriets Kommunikationsenhed. julgro@um.dk

Nyt dansk programsamarbejdsland

Nu er det officielt – der er et nyt programsamarbejdsland på vej. Det meddelte statsministeren under Folketingets afslutningsdebat. Regeringen har lagt sig fast på, at bistanden ikke må komme under 0,8 procent af BNI, og dermed vil den samlede udviklingsbistand fra og med 2008 begynde at stige i kroner og ører. Det åbner mulighed for, at et nyt land kan komme ind i varmen, efter at Danmark ellers har skåret antallet af samarbejdslande ned fra 18 i 2001 til de nuværende 15. Med udfasningen af bistanden til Egypten i 2008 og på længere sigt også af bistanden til Bhutan, vil antallet komme ned på 13. Statsministeren har oplyst, at det nye land skal ligge i Afrika, men ellers holder embedsmændene, der forbereder politikernes vigtige valg, kortene tæt til kroppen.

/ssv

Skibet skal ikke sejle i nat

Et dansk arbejdsmiljøprojekt på den omdiskuterede Alang Beach i Indien er undervejs. Men projektet risikerer at legitimere eksport af farligt affald, mener kritikere.

Af Poul Kjar

Den gamle Østersøfærge Kong Frederik IX fra 1963 er endt på den berygtede skrotstrand, Alang Beach, i Indien.

Sagen skabte i april måned strid mellem de danske og indiske myndigheder. Og midt i den ophedede hjemlige debat i maj måned dukkede et nyt arbejdsmiljøcenter fra Odense Universitetshospital op som trolld af en æske med en projektidé, der kunne være med til at afhjælpe miljø- og arbejdsmiljøproblemerne på skrotstranden.

Projektet fik en blandet modtagelse.

- Jeg ser det som et udmærket forslag. Men det er klart, at det forudsætter, at de indiske myndigheder er interesseret i, at det bliver gennemført, udtalte udviklingsminister Ulla Tørnæs og fik opbakning fra de fleste andre politiske partier, med undtagelse af Dansk Folkeparti.

Dansk Folkepartis miljøordfører Søren Espersen kaldte projektet for en lappeløsning og mente, at inderne skal presses internationalt til selv at gribe ind over for forholdene.

I dag siger Socialdemokratiets miljøordfører Pernille Blach Hansen:

- Det kan godt komme til at fremstå som en underminering af Basel-konventionen, der forbyder eksport af miljøfarligt skrot, hvis vi begynder at støtte miljø- og arbejdsmiljøprojekter på stranden i Indien. Men det er et svært spørgsmål. Der er jo ingen tvivl om, at de indiske arbejdere har brug for, at der gøres noget for at forbedre deres forhold.

Ifølge Greenpeace er skibsskrotning i Indien en yderst lukrativ branche, der selv burde finansiere det nødvendige udstyr til at fjerne asbest og andre sundhedsfarlige stoffer fra skibene. Jacob Hartmann fra miljøorganisationen siger:

- Det er ikke en u-landsproblemstilling endnu. Fra dansk side skulle vi hellere arbejde på, at de internationale konventioner for eksport af gamle skibe overholdes, og at reglerne bliver forbedret.

Samme medicin som hiv/aids

Ifølge Erik Jørs fra arbejdsmiljøcentret ICOEPH på Odense Universitetshospital udelukker det ene ikke det andet. Han siger:

- Vi skal ikke kun arbejde for, at de internationale konventioner forbedres og overholdes. Vi bør også støtte en konkret indsats for miljøet og arbejderne på stranden i Indien. Danmark har en succesfuld tradition og viden i forhold til arbejdsmiljø og miljøforbedringer, som bør udnyttes i langt højere grad i det internationale udviklingsarbejde.

Erik Jørs mener, at spørgsmålet, om man skal arbejde for overholdelse af Basel-konventionen eller tilbyde en konkret hjælp på strandene i Indien, kan sammenlignes med indsatsen over for hiv/aids. Der er ifølge arbejdsmedicineren ingen tvivl om, at i det lange løb skal vi satse på forebyggelse, men at vi bliver nødt til at handle her og nu.

- Andet er moralsk tvivlsomt, når vi med relativt simple midler kan hindre meningsløse tab af menneskers liv og førlighed, understreger han.

ICOEPH er nu gået ind i et miljøkonsortium med fagforbundene Dansk Metal og 3F, Fagbevægelsens Ulandssekretariat samt en stor dansk genvindingsvirksomhed for at lave en projektansøgning til Udenrigsministeriet, der ventes klar om et års tid.

Først skal der laves en forundersøgelse i Indien, hvor konsortiets parter har kontakt til mulige samarbejdspartnere.

Ingen sanktionsmuligheder

Den danske miljøminister Connie Hedegaard sendte i starten af maj et brev til sin indiske kollega, hvor hun med henvisning til Basel-konventionen, anmodede om, at han greb ind over for ophugningen af den gamle danske færge.

Men den indiske miljøminister A. Raja afviste Connie Hedegaards anmodning. Han mente ikke, at færgen skal betragtes som affald.

Herefter anklagede oppositionen miljøministeren for ikke at spørge Basel-konventionens eksperter til råds om, hvem der har ret i striden.

Men det afviste den danske miljøminister med den begrundelse, at Basel-konventionens ekspertkomite alligevel ikke kan gøre andet end at løfte en belærende pegefinger, hvis der er tale om et brud på konventionen.

Udenrigsminister Per Stig Møller bakkede sin partifælle op. Han skrev til den indiske udenrigsminister om mulighederne for et samarbejde i internationale fora om bedre og bindende retningslinier på området, blandt andet for rensning af skibe inden ophugning og oplistning af farlige stoffer om bord.

Komité-formand går imod miljøministeren

Seneste udvikling i sagen er, at formanden for den indiske Højesterets miljøovervågningskomité i slutningen af maj anbefalede, at den danske skrotfærge Kong Frederik IX bør sendes tilbage til Danmark.

Han modsiger med andre ord den indiske miljøminister og godtager den danske regerings argumenter om, at Kong Frederik IX er ulovligt skrotaffald i henhold til internationale konventioner.

Det er dog endnu alt for tidligt at tale om en halv sejr for den danske regering og ikke mindst miljøminister Connie Hedegaard. Hvis komiteen følger formandens ord, skal sagen først for Højesteret, og det vil tage mindst et par år, før der kommer en afgørelse.

Poul Kjar er journalist på Udvikling. poukja@um.dk

ICOEPH

Internationalt Center for Arbejdsmiljø, Miljø- og Folkesundhed.
Nyt center stiftet i september 2004 på Odense Universitetshospital

Arbejderes rettigheder til debat

De politiske partiers u-landsordførere kom på banen i en af de sidste debatter før Folketingets sommerferie.

Af Julie Grothen

Arbejderes rettigheder i Indien og Tanzania bliver sjældent diskuteret i Folketingssalen på Christiansborg.

Men i begyndelsen af juni blev et beslutningsforslag fra Socialdemokraterne sat til debat. Forslaget indebar en større bevilling til FN's internationale arbejdsorganisation, ILO, at der skal være erhvervssektorprogrammer med fokus på lønmodtageres rettigheder i alle programsamarbejdslande og endelig mere dansk støtte til civilsamfundet i Syd.

Der var på forhånd flertal mod forslaget, og regeringspartierne fremhævede den allerede eksisterende danske indsats for globale arbejdsmarkedsvilkår.

- Jeg vil ikke forpligte mig til at indføre erhvervssektorprogrammer i alle landene. I nogle lande kan en samlet vurdering godt munde ud i, at vores ressourcer vil blive bedst anvendt i andre sektorer. Det må og skal bero på en konkret vurdering land for land, sagde udviklingsminister Ulla Tørnæs.

I dag giver Danmark ILO en årlig rammebevilling på 20 mio. kroner. Altså et langt mindre beløb end tidligere – i 2002 var bevillingen på 52 mio. kroner.

Mette Gerskov (S) konstaterede, at der trods den manglende opbakning var en bred anerkendelse af, at de faglige rettigheder er en del af globaliseringen.

- Det giver os en mulighed for at arbejde videre med dele af forslaget, så det vil vi gøre over sommeren, sluttede Mette Gerskov.

Folketinget debatterede også indsatsen til bekæmpelse af hiv/aids i udviklingslandene. Begge forslag ligger nu i Udenrigsudvalget.

Beslutningsforslagene B85(hiv/aids indsats) og B88 (faglige rettigheder og globalisering) samt debatterne kan findes på Folketingets hjemmeside:

www.ft.dk.

Udvikling har spurgt Dansk Industri og fagforbundet 3F, hvad de egentlig synes om Privat Sektor programmet og den kritik, det har været udsat for i den seneste tid.

Erhvervsstøtte eller udviklingsbistand?

Interview:

Jørgen K. Hansen, administrerende direktør i Dansk Industri, medlem af Danidas Styrelse og én af ophavsmændene til Privat Sektor programmet.

Af Poul Kjar

- *Hvad mener du om kritikken af Privat Sektor programmet?*

- Kritikken har skudt i alle retninger. Og det kan du til sidst ikke forholde dig til. Det har karakter af hetz og ikke af saglighed. Og så kan jeg heller ikke få øje på motivet for kritikken. Det undrer mig faktisk, for jeg synes ikke, at det gavner nogen, heller ikke 3F. Hvis Privat Sektor programmet har været for ringe i Ghana, så må vi lære af det. Men det er jo ikke ensbetydende med, at hele Privat Sektor programmet skal lukkes ned.

- *Privat Sektor programmet kritiseres for i højere grad at være erhvervsstøtte end udviklingsbistand. Er det en rimelig kritik?*

- Nej! Privat Sektor programmet er med til at sætte gang i udviklingslandenes erhvervsliv og skaber dermed økonomisk vækst. Der er et stort udviklingspotentiale i, at danske virksomheder overfører deres teknologi til virksomheder i udviklingslandene. Der kommer folk i arbejde. De får nye kompetencer og får skabt lønindkomster og værdier, der kan beskattes. Der er tale om en multiplikator-effekt.

- *Er det rimeligt, at Privat Sektor programmet støtter for eksempel store danske virksomheder som A.P Møller og deres datterselskaber?*

- Jeg er stolt over, at A.P Møller stiller sig til rådighed for Privat Sektor programmet og laver efteruddannelse af flere værftsmedarbejdere, end de har brug for. Og det er klart, at hvis de store virksomheder har kompetencen, så skal de jo ikke udelukkes fra Privat Sektor programmet, blot fordi de er store. Det er en kendt sag, at store danske virksomheder er første klasses operatører i u-landene. De går som oftest i spidsen i forhold til efteruddannelse af medarbejdere, arbejdsmiljø etc.

- *Der har været meget debat om, i hvor høj grad der skal indgå en lokal partner eller ej i Privat Sektor programmet. Hvad mener du?*

- Tilstedeværelsen af en lokal partner er ikke afgørende i forhold til at skabe arbejdspladser og kompetence. Vi ønsker også at tiltrække udenlandske investeringer og virksomheder til Danmark, og det er ikke afgørende, om de har en lokal partner. Det afgørende er, at de udenlandske selskaber skaber nye kompetencer, værdier – og arbejdspladser. Min personlige holdning er dog, at det kræver ejerskab at opbygge en virksomhedskultur. Derfor skal vi prøve at få lokale ejere med i Privat Sektor programmet.

- *Privat Sektor programmet bliver beskyldt for ikke at skabe nok arbejdspladser, er det en rimelig kritik?*

- Jamen, der kan jo sagtens være tale om et virksomhedssamarbejde med en høj teknologikomponent, eller der er en stor afledt effekt ud i landet, uden at det skaber særligt mange ansatte. Men den effekt bliver slet ikke omtalt i hele den her diskussion. Tag nu eksempelvis en stivelsesfabrik i Afrika, der producerer og eksporterer stivelsesprodukter til hele verden. Der er få ansatte, men til gengæld 5-6000 bønder, der for første gang nogen sinde har fået en fast aftager af deres casava-frugter.

- *Hvad kan man fra Udenrigsministeriets side gøre for at styrke Privat Sektor programmet?*

- Det bedste Udenrigsministeriet kan gøre er at sikre og vedligeholde erfaringerne i Privat Sektor programmet. Udenrigsministeriet skal lære af sine fejl, og man skal huske på, at det er i orden at begå fejl. Vi arbejder i nogle vanskelige lande med nogle vanskelige problemstillinger. Og det er svært at få den slags virksomhedssamarbejde til at fungere, lige gyldigt om det er i USA, Europa, eller i Afrika, hvor vilkårene er ekstra besværlige.

- *Hvad kan Dansk Industri og erhvervslivet gøre for at styrke Privat Sektor programmet?*

- Vores opgave som konsulent er at sikre, at de virksomheder, vi hjælper ind i det her program, har de nødvendige kompetencer og den rette indstilling. Og langt de fleste danske virksomheder går ind i Privat Sektor programmet, fordi de ser muligheder for nye markeder, og fordi de føler en forpligtelse til at gøre en indsats i udviklingslandene. Det er den rigtige ånd. Den rigtige ånd er ikke at løbe hjem, fordi der opstår et problem nu og her.

- *Hvad mener du om, at udviklingsministeren vil lave en gennemgribende analyse af hele Privat Sektor programmet?*

- Der er ikke noget galt i, at udviklingsministeren siger, at nu skal vi have gennemgået hele programmet. Det skulle vi måske have gjort for længe siden som en del af en evaluerings- og udviklingsproces. Men jeg er ked af, at det er en dybt usaglig kritik, der sætter gang i denne analyse.

Interview:

Sune Bøgh, International sekretær i 3F, hvis nyhedsbrev har ført an i kritikken af Privat Sektor programmet.

Af Julie Grothen

- *Privat Sektor programmet kritiseres for i højere grad at være erhvervsstøtte end udviklingsbistand. Er det en rimelig kritik?*

- Det kunne jo godt ligne almindelig erhvervsstøtte, og så skal man ikke kæde det sammen med udviklingsbistand. Når for eksempel store virksomheder får støtte til at uddanne personale i et moderselskab, som de ville have udannet alligevel, får det karakter af erhvervsstøtte. De historier, der har været i pressen, tyder på, at nogle af midlerne er gået forkert.

Der er jo også brug for at få skabt små og mellemstore virksomheder i disse lande, fordi de ofte kan skabe beskæftigelse, og det får man ikke gjort i tilstrækkelig grad, som man kan se på eksemplerne med de store danske multinationale selskaber, der har fået støtte.

- *Der har været meget debat om, i hvor høj grad der skal indgå en lokal partner eller ej i Privat Sektor programmet. Hvad mener du?*

- I alle de tilfælde, hvor det er muligt at finde en lokal partner, kan det være med til at give de lokale en mulighed for også at lære noget. Men jeg vil ikke afvise, at der er steder, hvor en dansk virksomhed ikke kan finde en lokal partner.

- *Privat Sektor programmet bliver beskyldt for ikke at skabe nok arbejdspladser, er det en rimelig kritik?*

- Jeg vil ikke hænge danske virksomheder ud, men vi har set en række flygtige virksomheder, som ikke giver de ansatte en uddannelse. Hvis så produktionen flytter videre eller lukker, så har de ansatte ikke fået hævet kvalifikationsniveauet. Det er vigtigt, at danske virksomheder også tager traditionen med tillidsrepræsentanter og faglige rettigheder med til udviklingslandene. For det er jo ikke nok at generere arbejdspladser, der skal også skabes et bæredygtigt arbejdsmarked.

- *Hvilket potentiale ser 3F i et Privat Sektor program?*

- Hvis du skal have skabt vækst og arbejdspladser i et udviklingsland, så skal der investeringer til. På den måde er det jo fornuftigt. Men det er klart, at det skal foregå i de fattigste lande.

- *Hvad kan man fra Udenrigsministeriets side gøre for at styrke Privat Sektor programmet?*

- Man skal sørge for, at der er en klar strategi for, hvad dansk udviklingspolitik skal bruges til, herunder Privat Sektor programmet. Den strategi, der er i dag, kunne godt mere specifikt lægge vægt på et bæredygtigt arbejdsmarked og gøre det klart, at der ikke tale om erhvervsstøtte.

- *Hvad kan I fra fagbevægelsens side gøre for at styrke Privat Sektor programmet?*

- Dialogen mellem ledelse og ansatte kan tages med som en del af udviklingsbistanden. Vi har jo et globalt netværk gennem den internationale fagbevægelse, så hvis en virksomhed vil investere i et land, så kan vi bistå dem. Vi kan finde ud af, hvordan fagbevægelsen er struktureret og komme i dialog med dem, i stedet for at virksomhederne kommer på koalitionskurs med de lokale fagbevægelser. Men det kræver selvfølgelig, at virksomhederne er interesserede i det.

- *Hvad mener du om, at udviklingsministeren vil lave en gennemgribende analyse af hele Privat Sektor programmet?*

- Det er en god ting. Så kan vi også få set, om der er flere problemer, end der har været fremme i medierne, eller om der er andre aspekter, som ikke helt er kommet frem. Det er godt som diskussionsgrundlag at få sådan en analyse. Det er jo aldrig rart at blive udsat for kritik, men nu må man sætte sig ned og få rettet op på de ting, som har været forkerte, og finde ud af hvordan programmet skal være i fremtiden for at give den rigtige effekt.

Privat Sektor Programmet

Privat Sektor programmet har til formål at skabe udvikling gennem vækst ved at få gang i det lokale erhvervsliv i fattige lande i Syd. Samtidig skal der udveksles viden og knowhow. Privat Sektor programmet giver rådgivning og økonomisk støtte til danske virksomheder, som indleder et længerevarende partnerskab med en virksomhed i et af Danmarks programsamarbejdslande.

Den verdenspolitiske krystalkugle

Når medierne skal bruge en ekspert til 'noget med udlandet', ringer de til Dansk Institut for Internationale Studier. Men hvor skal DIIS stå om tre år, og hvilken forskning er der behov for i fremtiden? Det er nogle af de spørgsmål, instituttets nye direktør vil rette kikkerten mod.

Af Sine Schack Vestergaard

Indien vil om få år være verdens folkerigeste nation. Indien har den største andel af verdens allerfattigste, og det aspirerer til at blive permanent medlem af FN's Sikkerhedsråd. For den nyudnævnte direktør for Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS), Nanna Hvidt, kunne Indien dermed være et eksempel på et område, der fortjener mere akademisk opmærksomhed. I samme åndedræt nævner hun Kina, EU's nye naboer samt EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik.

Strategisk vurdering

Nanna Hvidt er uddannet kultursociolog og kommer fra en stilling som chef for Udenrigsministeriets Kontor for FN og Verdensbanken. Den 1. september sætter hun sig i direktørstolen på DIIS.

- Noget af det første, jeg kan gøre som direktør, er at diskutere med medarbejderne: Hvor vil vi virkelig gerne stå om to-tre år? Hvad tror vi, hvis vi kigger i krystalkuglen, der vil være på toppen af dagsordenen om to eller tre år? Vi skal ind og lave en strategisk vurdering af, hvor vil vi gerne være, sådan at DIIS er det naturlige sted at henvende sig, siger Nanna Hvidt, og tilføjer med en vis ydmyghed:

- Forskning er ikke noget, man kan lave på en måned eller to. Forskning tager længere tid. DIIS virkelige styrke er at levere rådgivning og bidrage til den offentlige debat på områder baseret på forskning. Der kan være gode forklaringer på, at der ikke foregår forskning om Indien, men det er oplagt værd at diskutere.

Hvorfor går det galt?

Et andet forskningsfelt, som Nanna Hvidt personligt gerne ser udbygget, er undersøgelser af, hvad der afgør, om en konflikt blusser op igen efter en fredsaf tale.

- 50 procent af alle konflikter bryder ud igen inden for de første fem år, selv om man tror, at man har bilagt dem, og det finder jeg interessant. Hvad er det, der mangler? Er det i virkeligheden, fordi der ligger nogle strukturer, som man ikke har haft øje for? Sådan noget tror jeg, at man skal have forskning om. Det kræver stor viden om både sociale og økonomiske strukturer. DIIS har både forskere med kendskab til Afrika og forskere på konfliktområdet, som vil kunne levere solide indspil til sådan en problemstilling, siger Nanna Hvidt, der selv har en lang erfaring med kontinentet. Hun begyndte i Udenrigsministeriet i 1983 med at arbejde med Vestafrika og har siden blandt andet været chef for Udenrigsministeriets Afrika-kontor.

Kampen om kagen

DIIS deler en fælles budgetlinje på Finansloven med Institut for Menneskerettigheder. De to institutioner har en fælles centerbestyrelse under ledelse af Uffe Elleman-Jensen, og ifølge Nanna Hvidt bliver denne konstruktion en udfordring:

- Enhver organisationsanalyse ville vise, at to institutter med fælles administration og fælles budgetlinje på Finansloven er en potentiel konfliktfælde. Mit håb er, at vi kan lave nogle faglige fælles projekter med Institut for Menneskerettigheder. Jeg kender Institut for Menneskerettigheder fra flere steder i Afrika. Deres arbejde med opbygning af retssystemer ligger jo ikke så langt fra enkelte af de problemstillinger, som DIIS arbejder med på governance-området. Det er en vanskelig konstruktion, men det er den konstruktion, der er, og det gælder om at få det bedste ud af den, slår hun fast.

Dansk Institut for Internationale Studier blev oprettet i 2002 ved en sammenlægning af Dansk Udenrigspolitisk Institut, Center for Freds- og Konfliktforskning, Center for Udviklingsforskning og Dansk Center for Holocaust- og Folkedrabsstudier.

Hvem får aben?

18 af verdens fattigste lande har fået eftergivet deres gæld til Verdensbanken, Den Internationale Valutafond (IMF) og Den Afrikanske Udviklingsbank efter initiativ fra Storbritannien. Gældslettelsen

er på 244 milliarder kroner, og reelt er der tale om, at landene, der primært ligger i Afrika syd for Sahara, tilsammen årligt sparer 1,5 milliarder kroner i renter. Men der er en risiko for, at kreativ bistandsbøgføring giver aben videre. Sådan lyder analysen fra flere internationale iagttagere, og også Peter With, koordinator i Nord/Syd Koalitionen, doserer sin begejstring i afmålte mængder:

- Det er da helt klart et skridt i den rigtige retning, som bekræfter, at den hidtidige gældslettelse i HIPC-initiativet ikke var tilstrækkelig. Men jeg kan stadig ikke helt gennemskue, hvordan IMF vil finansiere gældslettelsen uden at reducere sine udlån til andre fattige lande, siger Peter With. I maj-udgaven af Udvikling opfordrede han til, at IMF solgte ud af sine guldreserver for at finansiere gældslettelsen. Ellers vil gældseftergivelsen blot blive finansieret af andre fattige u-lande.

- Det, der kan få virkelig betydning, er, at en lang række lande har lovet at øge deres bistandsbudgetter, vurderer Peter With.

/jg

Verdens dyreste middag

Der blev skrevet bistandshistorie ved en nylig afholdt middag i Bruxelles. Udviklingsministrene for de 15 'gamle' EU-lande blev enige om, at de i år 2015 vil leve op til det af FN fastsatte mål om at give 0,7 procent af BNI i udviklingsbistand. Også de 10 nye medlemslande forpligter sig, om end i et mindre forpligtende tonefald, til at øge deres udviklingsbistand. Således skal de i 2015 nå op på at give 0,33 procent af BNI.

Prisen for den uformelle middag mellem ministrene løber i alt op i en årlig stigning på 20 milliarder euro i EU-landenes bistand. Det vil sige fra 31 milliarder euro i 2004 til 51 milliarder euro i 2015 – en regning, der vel at mærke kommer de allerfattigste til gode, idet minimum halvdelen af de ekstra penge skal gå til Afrika.

/ssv

Uganda – probably the best country in the world

I den moderne mediealder er et godt 'brand' alfa og omega. Det har også den ugandiske regering indset, og præsident Museveni seneste skridt til at forbedre sit i internationale øjne noget krakelerede image er derfor blevet et reklamebureau. Det britiske reklamefirma Hill and Knowlton skal for over fire millioner kroner forbedre Ugandas image over for donorlande som for eksempel Storbritannien, der for nylig strøg knap 55 millioner kroner fra den årlige check til landet. Briterne var utilfredse med, at det går langsomt for Museveni med at give reel plads til flere partier end hans eget, 'The Movement.' Derudover skal reklamebureauet forbedre forholdet til ngo'er som Human Rights' Watch. Hill and Knowlton har blandt andet erfaring med at rette op på plettede omdømmer for lande som Indonesien og Tyrkiet.

/ssv

Svenske bistandsjob til Gotland

I Sverige gør de alvor af at flytte statslige arbejdspladser til provinsen: Østersø-øen Gotland kan se frem til mellem 60 og 80 stillinger fra Sida (den svenske pendant til Danida). De 30 af dem er nyoprettede, til trods for at Sida i de seneste to år har været igennem besparelser og nedskæringer. 30-50 stillinger flyttes fra hovedkontoret i Stockholm. Ifølge Udviklings svenske søsteravis Omvärlden resterer der nu følgende 'detalje-spørgsmål': Hvorfor skal netop disse ansatte flytte? Hvad skal de lave? Hvorfor skal de lave det på netop Gotland? Og hvem skal betale?

/ssv

Flere investeringer trods besparelser

Investeringsfonden for Udviklingslandene (IFU) slog i 2004 sin egen rekord: 30 nye projekter gik fonden ind i, hvilket er en stigning fra 23 i 2003. Dette skete til trods for, at fondens kapital blev beskåret med 750 millioner kroner.

IFU's totale investeringer beløb sig i 2004 til 444 millioner kroner, hvilket er omkring 100 millioner mindre end i 2003. IFU fordelte altså færre penge til flere projekter, og samtidig blev personalet reduceret med 10 procent, skriver nyhedsbrevet Development Today. IFU er en selvejende institution under Udenrigsministeriet.

IFU har igennem det seneste år været udsat for stærk kritik fra både medier og politikere i Danmark som følge af fondens støtte til blandt andet A.P. Møller-ejede selskaber i Kina og Indien.

/ssv

Danmarks tid i formandsstolen:

En blandet landhandel

Danmarks måned som formand for FN's Sikkerhedsråd er slut.

Fredsopbygning, Kosovo og Irak var blandt de sager, der fik høj dansk prioritet.

Af Janina Graae

Konflikterne i Sudan, Mellemøsten, Irak, Sierra Leone, Elfenbenskysten, Tadjikistan, Haiti og Burundi med flere har alle optrådt på dagsordenen i FN's Sikkerhedsråd i maj måned, hvor Danmark havde formandskabet. Formandskabet går på skift hver måned mellem Sikkerhedsrådets medlemmer efter alfabetisk orden.

Som formand for Sikkerhedsrådet har Danmark fået en del synlighed både i FN-systemet og i pressen, men reelt har formandslandet ikke den store mulighed for at sætte nationale mærkesager på dagsordenen, der fastlægges i enighed mellem Sikkerhedsrådets medlemmer.

Som led i formandskabet aflagde udenrigsminister Per Stig Møller besøg i New York den 25.-27. maj, hvor han blandt andet ledte to møder i Sikkerhedsrådet – ét om fredsopbygning og ét om Kosovo. Både fredsopbygning og Kosovo er prioriteter for Danmark som medlem af Sikkerhedsrådet.

Fredsopbygning

Mødet om fredsopbygning var et bidrag til reformdiskussionerne i FN om en mere koordineret indsats i håndteringen af lande, der har været i konflikt, og oplægget, der startede som et rent dansk initiativ, fik Sikkerhedsrådets fulde opbakning. Forslaget, som indebærer oprettelse af en Fredsopbygningskommission i FN, forventes vedtaget på det kommende topmøde i september.

Kosovo

Søren Jessen-Petersen, Kofi Annans særlige repræsentant i Kosovo og chef for UNMIK (FN's mission i Kosovo), indledte med en briefing om situationen, og Sikkerhedsrådets medlemmer udtrykte støtte til Kofi Annans hensigt om hen over sommeren at gennemføre en vurdering af situationen i Kosovo, herunder af mindretallets vilkår. Er vurderingen positiv, kan det føre til starten på forhandlinger om Kosovos endelige status.

Den humanitære situation i Afrika

FN's undergeneralsekretær for humanitære anliggender, Jan Egeland, orienterede i midten af maj Sikkerhedsrådet om den humanitære situation i Afrika – specielt i det nordlige Uganda, Sudan, Tchad, Togo, Afrikas Horn og det sydlige Afrika. Situationen i Zimbabwe fik særbehandling under briefinggen. Alle steder er der behov for en betydelig indsats for at forhindre nuværende og potentielle kriser. Disse briefinger er en mulighed for Sikkerhedsrådet til at beskæftige sig med kriser, der ikke ellers optræder på rådets dagsorden og er dermed væsentlige, hvis Sikkerhedsrådet skal nå at foretage sig noget, inden kriserne når at udvikle sig til egentlige konflikter.

Sudan og Irak

I slutningen af maj afholdt Sikkerhedsrådet et åbent møde om Irak. Den irakiske udenrigsminister redegjorde for den generelle udvikling i landet og anmodede blandt andet om FN's fortsatte støtte til den politiske proces med at udarbejde en ny forfatning og afholdelse af valg i Irak til efteråret.

Sudan var et af de lande, der optrådte flere gange på Sikkerhedsrådets dagsorden med to orienteringer om situationen i Darfur og den Afrikanske Unions indsats dér, samt om indsættelsen af FN-styrken UNMIS, der skal overvåge nord-syd-fredsftalen i Sudan.

Frankrig

Frankrig, et af de fem permanente medlemmer af Sikkerhedsrådet, overtog formandskabet for Sikkerhedsrådet i juni måned, hvor blandt andet Sierra Leone, Libanon, Cypern, Afghanistan, Liberia, Sudan og Irak allerede står på dagsordenen.

Læs mere på Udenrigsministeriets hjemmeside om Danmarks medlemskab af FN's Sikkerhedsråd www.sikkerhedsraadet.um.dk/da

*Janina Graae er journalist i Udenrigsministeriets Kommunikationsenhed.
jangra@um.dk*

FN bliver i Burundi

Sikkerhedsrådet vedtog den 31. maj at forlænge de fredsbevarende styrkers ophold i Burundi med et halvt år. Burundi, der ligger ved siden af Rwanda, står over for at skulle holde de første demokratiske valg siden borgerkrigen mellem hutuer og tutsier, der brød ud i 1993. Krigen varede i ni år og kostede over 200.000 mennesker livet. Startskuddet til krigen var mordet på den første hutu-præsident, Ndayaye. Danmark giver ikke bilateral bistand til Burundi, men har støttet fredsprocessen efter krigen, blandt andet med penge til demobilisering. For nylig har Danmark givet seks millioner kroner til det kommende præsidentvalg. /ssv

Bonede gulve og børnesoldater

Konflikten i det nordlige Uganda er veldokumenteret. Blodsudgydelser og bortførelser har stået på i over 18 år. Og det nordlige Uganda er en af Danmarks mærkesager i Sikkerhedsrådet, selvom det ikke er på den officielle dagsorden.

Af Julie Grothen

40.000 børn går hver eftermiddag ved skumringstid fra deres landsbyer ind mod byområderne i det nordlige Uganda for at undgå at blive bortført af oprørshæren Lord's Resistance Army (LRA). Det er dokumenteret i en rapport fra Unicef fra maj 2005. En FN-rapport fra februar slår fast, at LRA har været ansvarlig for "drab, lemlæstelse, bortførelse, voldtægt og anden alvorlig seksuel vold mod børn".

Man kan ikke sige, at grusomhederne i det nordlige Uganda, der har stået på i mere end 18 år, foregår i ubemærkethed, alligevel har der ikke været enighed i Sikkerhedsrådet om at sætte konflikten på den officielle dagsorden.

Dansk prioritet

Udenrigsminister Per Stig Møller gjorde det klart, allerede før Danmark indtrådte i rådet, at det nordlige Uganda var en mærkesag. Under Danmarks formandsperiode i maj har rådet udtrykt sin fordømmelse af grusomhederne og appelleret til, at volden må stoppe – en appel, der til forveksling ligner den, Sikkerhedsrådet udsendte for et år siden.

Men er der nok slagkraft i at sætte diplomati over for bortførelser, lemlæstelser, voldtægter og drab på børn? I Red Barnet, der i ti år har arbejdet i det nordlige Uganda, er man taknemmelige for, at der bliver talt om Uganda på de bonede gulve.

- Vi anerkender, at der er brug for en diplomatisk tilgang, for med en skarpere tone kan man ikke indgå i dialog, men risikerer tilbageslag, siger programkoordinator Birgit Lundbak, der selv har arbejdet i området. Red Barnet hjælper børn, der har været soldater, med at blive rehabiliteret gennem sundhedshjælp, undervisning og samtale.

Ved årsskiftet var der håb om en bebudet våbenhvile, men i dag er der stadig ingen fred.

- For et halvt år siden var vi meget optimistiske, men processen er blevet bombet tilbage igen, siger Birgit Lundbak.

Donorpres og retsopgør

FN's tilstedeværelse i nabolandet Sudan har gjort det sværere for LRA at skjule sig der, påpeger seniorforsker Bjørn Møller fra Dansk Institut for Internationale Studier.

Han fremhæver også, at Danmark kan bruge sin status som donor til at sende diplomatiske signaler til præsident Museveni. Uganda modtager årligt omkring 250 millioner kroner i bilateral bistand fra Danmark.

- Danida har gode muligheder for at få troværdige oplysninger og at påvirke, og det er værd at forsøge, fordi det, der sker, er så forfærdeligt. Alle mæglingsforsøg bør hilses velkomne, selvom ni ud af ti nok vil mislykkes, siger Bjørn Møller.

Han advarer mod at gøre konflikten til en sag om terror, selvom LRA er nævnt på både USA's og EU's lister over terrororganisationer.

- I kampen mod terror bliver menneskerettigheder tit undergravet. Museveni kan blive fristet til at ride med på bølgen og udnytte den tendens, siger Bjørn Møller.

Nøglen til konfliktens løsning er et ordnet retsopgør og at bruge FN, mener han. Den internationale domstol, ICC, har siden juni 2004 været i gang med undersøgelser i det nordlige Uganda. Målet er at retsforfølge de ansvarlige, men først skal det defineres, hvem der fortjener straffrihed.

Konflikten mellem Lord's Resistance Army (LRA) og Ugandas regeringshær har stået på siden 1986. Mere end 20.000 børn er blevet kidnappet, og op mod 1,6 millioner mennesker er internt fordrevne på grund af kampene.

Retsopgør i Vestafrika

Den særlige domstol for Sierra Leone har brug for 30 millioner dollars, hvis retssagerne oven på den blodige borgerkrig i 90'erne skal føres til dørs. Sikkerhedsrådet bakker op.

Af Sine Schack Vestergaard

Afhuggede arme og ben, bloddiamanter og private lejesoldater.

Det var nogle af ingredienserne i den borgerkrig, der fra 1991 og 10 år frem hærgede det vestafrikanske land Sierra Leone, og det er stadig de billeder, der hænger ved landets navn.

En fredsftale i 2001 satte imidlertid en stopper for barbariet, og en særlig FN-domstol har siden rejst 13 tiltaler for krigsforbrydelser mod de hovedansvarlige for barbarierne.

Ingen nævnt, ingen glemt

Den 24. maj havde Den Særlige Domstol fået foretræde for FN's Sikkerhedsråd. Under dansk ledelse gav Sikkerhedsrådet sin opbakning til domstolens fortsatte arbejde og understregede, at alle de, der er blevet anklaget af domstolen, bør møde op i retten og modtage deres straf.

Med diplomatisk fingerspitzgefühl nævnte Sikkerhedsrådet ingen navne på hverken personer eller lande. Men den eneste anklagede, som endnu ikke er blevet stillet for retten eller er død, er Liberias tidligere præsident Charles Taylor, der er i eksil i Nigeria.

Taylor er anklaget for krigsforbrydelser og forbrydelser mod menneskeheden i Sierra Leone, hvor han under borgerkrigen stod bag oprørsgruppen RUF, der myrdede og lemlæstede tusinder.

Domstolens præsident Ayoola advarede om, at det vil trække domstolens arbejde i langdrag, hvis ikke Taylor bliver udleveret. Han fremhævede over for Sikkerhedsrådet, at domstolen har brug for en mere stabil økonomisk støtte.

Hidtil har den modtaget frivillige donationer, især fra USA. Danmark har tidligere givet syv millioner kroner til domstolen.

Grænseoverskridende konflikter

Den danske støtte går hovedsageligt til at demobilisere soldater og reintegrere dem i deres lokalsamfund. Desuden har Danmark givet 30 millioner kroner til et lignende projekt i Liberia og også Elfenbenskysten vil fremover modtage støtte til demobilisering.

- Konflikterne i Vestafrika hænger sammen, forklarer Johnny Flentø, chef for Udenrigsministeriets Afrika-kontor.

- Hvis ikke man demobiliserer i nabolandene, så vil konflikten i Sierra Leone blusse op igen.

Danmark har desuden støttet den vestafrikanske samarbejdsorganisation ECOWAS med 66 millioner kroner.

Sine Schack Vestergaard er journalistpraktikant i Udenrigsministeriets Kommunikationsenhed.
sinves@um.dk

Charles Taylor

Charles Taylors eksil i Nigeria har mødt stærk kritik fra menneskerettighedsorganisationer verden over. Taylors eksil blev arrangeret med opbakning fra blandt andre USA og Storbritannien på den betingelse, at han skulle holde sig helt ude af politiske magtspil. En aftale, som Taylor, ifølge Human Rights Watch og Den Særlige Domstol, for længst har overtrådt, både hvad angår Liberia og Guinea (Conakry), hvor han anklages for forsøg på at destabilisere regeringen og mordforsøg på præsidenten.

Hver dag kommer nye flygtninge fra det vestafrikanske land Togo til nabolandet Benin.

Krisen fortsætter i Togo

Tekst og foto: Sine Schack Vestergaard

Det er over to måneder siden, at den afdøde togolesiske præsidents søn, Gnassingbe Eyadema, blev valgt som sin fars efterfølger, hvilket førte til voldsomme demonstrationer og endnu voldsommere anholdelser, forfølgelser, vold og drab.

Men selvom Togos hovedstad Lomé nu er fredelig, og mange flygtninge er begyndt at vende hjem, flygter især unge mænd fortsat ud af landet af frygt for politi og paramilitære grupper, der angiveligt blandt andet foretager razziaer på skoler.

20.000 personer er registrerede som flygtninge i Benin, og ifølge lederen af UNHCR i Benin, Rafik Saidi, udgør de mange vrede og frustrerede unge potentielle krudttønder.

- De unge er vrede på regeringen, fordi de mener, at valget er gået uretfærdigt til. Og de er vrede på oppositionen, der ikke formår at samle landet i en fælles modstand. De unges frustrationer betyder, at lejrene risikerer at koge over af vrede. Derfor er det ekstra vigtigt, at vi søger for beskæftigelse til flygtningene, siger han til Udvikling.

UNICEF har netop oprettet skoler i flygtningelejrene i Benin, hvilket betyder, at de unge vil kunne tage denne sommers eksaminer, selvom de er i eksil.

Ifølge Rafik Saidi vil det næste parlamentsvalg i landet få stor betydning for, hvordan situationen udvikler sig.

- Hvis oppositionen får et godt valg, kan det være positivt for forhandlinger mellem parterne. Hvis regeringen igen vinder, og hvis der er mistanke om snyd, så tør jeg set ikke tænke på, hvad der sker.

Ifølge diplomatiske kilder er 100 mennesker blevet dræbt i urolighederne efter præsidentvalget, men menneskerettighedsorganisationen Togolese League of Human Rights sætter i en rapport tallet til op mod 800. Europaparlamentet besluttede 12. maj ikke at anerkende valget af Gnassingbe Eyadema, mens EU-kommissionen holder fast i, at valget forløb demokratisk med mindre uregelmæssigheder.

FN's højkommissær for menneskerettigheder har nu sendt et efterforskningshold med blandt andet retsmedicinere ind i Togo for at undersøge flygtningenes anklager.

Dansk Udviklingsbistand A/S

Flere og flere danske virksomheder støtter kampen mod verdens ulighed – men tendensen går mod strategiske partnerskaber med udviklingsorganisationer frem for filantropisk sponsorstøtte. Det handler om virksomhedernes CSR – Corporate Social Responsibility.

Af Poul Kjar

- Hvor bliver realkreditinstitutterne af?

Spørgsmålet – som var en direkte opfordring om at donere penge – blev gentaget flere gange af tidligere udenrigsminister Uffe Ellemann Jensen under tv-showet, der afsluttede DM i indsamling den 8. maj, hvor danskerne indsamlede omkring 38 millioner kroner til forældreløse børn i Afrika.

Bortset fra Nykredit overhørte langt de fleste realkreditinstitutter, banker, forsikringselskaber og store virksomheder Uffe Ellemanns tv-transmitterede opfordring. Dertil siger kommunikationsrådgiver Klaus Laursen fra kommunikationsbureauet Jøp.Ove & Myrthu.

- Jeg ser det ikke som en uvilje fra virksomhedernes side. Men de er trætte af at blive presset til at støtte forskellige indsamlinger. De vil hellere selv planlægge, hvad de støtter – og de vil hellere indgå i mere strategiske former for sponsorater og partnerskaber med udviklingsorganisationerne – som en del af virksomhedernes sociale ansvar.

Virksomhedernes fokusering på deres sociale ansvar har siden midten af 90'erne tiltrukket sig stigende opmærksomhed under den engelske betegnelse Corporate Social Responsibility, CSR. Begrebet dækker over erhvervslivets egeninteresse i at udvise ansvar i forhold til sociale, etiske og miljømæssige problemstillinger i samfundet. Den enkelte virksomhed har brug for et godt samfund at agere i.

Det betyder, at virksomheden udvider sin identitet og selvforståelse til ikke kun at handle om det kortsigtede fokus på den økonomiske bundlinie. Forbrugeren har øget fokus på virksomhedens værdier og holdninger, og det stiller yderligere krav til virksomhedens sociale, etiske og miljømæssige praksis.

Her kommer udviklingsbistanden på banen. Virksomhederne har brug for at købe sig til sociale, etiske og miljømæssige værdier og indgå strategiske partnerskaber med organisationer, der beskæftiger sig med globale fattigdomsproblemstillinger.

Cause-related marketing

En rundtur til en række danske organisationer vidner om en lang række forskellige former for virksomhedsengagementer i dansk udviklingsbistand.

Dansk Røde Kors har en lang række erhvervspartnerne. Og Bikubenfonden betaler dansk håndboldforbund for, at Rikke Hørlykke og resten af kvindelandsholdet reklamerer for Dansk Røde Kors og gør opmærksom på Geneve-konventionens regler i krig.

Red Barnets hovedsponsorer SAS, LEGO og Microsoft bidrager med millioner af kroner til arbejdet med børnesoldater, gadebørn, børnearbejdere, børneprostitueredes undervisning etc. På organisationens hjemmeside udtaler Bernhard Rikardsen, Executive Vice President i SAS:

- SAS mål er at være et ansvarligt medlem af samfundet. Red Barnets store arbejde i kampen for børns rettigheder har afgørende værdi. Vi tror på, at vi ved fælles indsats kan øge hjælpen og støtte alle børn og unge, som udgør vores egen fremtid.

U-landsorganisationen Care Danmark har en lang sponsorportefølje, og hver gang man køber en bamse i IKEA, går der 15 kroner til Unicefs børnearbejde. Selv Dansk Flygtningehjælp – hvis arbejde bestemt er af kompliceret karakter, der kan være svært at koble sig på som erhvervsvirksomhed – er i fuld gang med forberedelserne til et strategisk samarbejde med forskellige virksomheder.

- Vores tilgang til virksomhederne er ikke, at de skal donore penge til os. Vi siger, at ved at indgå i et samarbejde kan de få noget ud af det på bundlinjen, samtidig med at vi får penge til vores arbejde med globale flygtningeproblemer. Men det skal være virksomheder, der deler vores værdier om at hjælpe andre og yde beskyttelse, siger indsamlings- og kommunikationschef Susse Marie Holst fra Dansk Flygtningehjælp.

Et konkret bud på samarbejdet med erhvervslivet omtaler kommunikationschefen som cause-related marketing. Hun forklarer:

- En virksomhed sælger et produkt, der knytter an til vores arbejde. Produktet bliver tilført en følelsesmæssig værdi, der gør det bedre end konkurrenternes.

Af hensyn til konkurrenterne ønsker Dansk Flygtningehjælp ikke at sætte navn på de konkrete ideer og samarbejdspartnerne. Men ifølge Susse Marie Holst får virksomhederne mere for pengene ved at knytte sig til en organisation som Dansk Flygtningehjælp eller Mellempfolkeligt Samvirke, end ved en traditionel sponsoraftale inden for sports- eller kulturlivet.

Branding og børnearbejde

Samarbejdet mellem erhvervslivet og bistandsverdenen stopper ikke ved strategiske sponsoraftaler og partnerskabsaftaler om støtte til udviklingssamarbejdet.

Der er også flere og flere eksempler på, at virksomheder, der arbejder i udviklingslandene, gør en aktiv indsats for at forbedre de sociale og miljømæssige forhold i de lande, hvor de opererer.

Det er simpelthen blevet for farligt at få sine produkter og sit brand forbundet med for eksempel børnearbejde.

Det oplevede Skandinavisk Tobakskompagni for et par år siden, da dagbladet Politiken satte fokus på brugen af børnearbejdere i de afrikanske tobaksplantager, der leverer tobak til Prince og Cecil. Men i stedet for at bede leverandøren om at få fyret børnene gik tobaksvirksomheden i samarbejde med Red Barnet.

Børnerettighedsorganisationen hjalp – uden at få betaling – tobaksgiganten med at få udarbejdet en samlet strategi for de krav, der stilles til tobakslieferandørerne. I dag støtter selskabet børnene og de familier, der arbejder i de afrikanske tobaksplantager, med blandt andet skolegang.

- For tobaksindustrien generelt handler det om simpel overlevelse. De er nødt til at købe sig til aflad – det er deres license to operate, siger Ph.D. Peter Lund Thomsen fra Handelshøjskolens Institut for Interkulturel Kommunikation og Ledelse, der forsker i virksomheders sociale ansvar og deres dagsorden i udviklingslandene.

Økonomisk uafhængig af tobak

Men hvordan kan en humanitær organisation som Red Barnet samarbejde og levere good-will værdier til Skandinavisk Tobakskompagni, der lever af at sælge et produkt, som har meget negative helbredsmæssige konsekvenser.

- Vi ser ikke noget problem i at samarbejde med en virksomhed, der forpligter sig til at forbedre nogle fattige børn og deres familiers vilkår, siger Rasmus Juhl Pedersen, Red Barnets programkoordinator for virksomheders sociale ansvar. Han tilføjer:

- Vi har gjort det samme i forhold til tekstilindustrien i blandt andet Bangladesh, hvor vi også har rådgivet tekstilindustrien om konsekvenserne ved bare at fyre børnearbejderne, der i stedet risikerer at ende i prostitution, fordi deres familier er afhængige af børnenes indtægt.

Ifølge Peter Lund-Thomsen fra Handelshøjskolen er der en risiko for, at de danske ngo'er mister noget af deres uafhængighed og kritiske rolle ved at gøre sig økonomisk afhængige af virksomhederne. Dertil svarer Rasmus Juhl Pedersen fra Red Barnet.

- Vi prøver at holde tingene adskilt, og vi modtager ikke penge direkte fra de virksomheder, som vi rådgiver. Men det er rigtigt, at vi til en vis grad gør os afhængige af vores sponsorvirksomheder, og det er noget, vi forholder os til, hvis der opstår problemer.

Susse Marie Holst fra Dansk Flygtningehjælp ser ikke nogen fare for, at organisationen mister sin uafhængighed, da Dansk Flygtningehjælp og de fleste andre udviklingsorganisationer er vant til at skulle agere uafhængigt og kritisk over for hovedsponsoren; den danske stat.

Global Compact og Aarhus United

FN's Global Compact er verdens største initiativ, når vi taler virksomheders sociale ansvar.

Et medlemskab af Global Compact forpligter virksomheden til at leve op til ti universelle principper for god virksomhedsadfærd inden for menneske- og arbejdstagerrettigheder, miljø og antikorruption.

FN har dog ingen sanktionsmuligheder. Hvis principperne brydes, er det op til verdensopinionen at straffe virksomhederne.

Den internationale planteolieproducent, Aarhus United (den tidligere Aarhus Oliefabrik) er én af 17 danske virksomheder, der indgår i Global Compact. Jesper Korning, kvalitetschef i Aarhus United, forklarer vigtigheden af god virksomhedsadfærd på følgende måde:

- Vi leverer planteolie til store multinationale selskaber som for eksempel Nestlé. For dem er beskyttelse af deres brand helt afgørende. Alt hvad der kan kompromittere deres brand har fokus, uanset om der er tale om hård fødevarer sikkerhed eller de mere bløde CSR-emner (Corporate Social Responsibility, red.).

Men virksomheden med hovedsæde i Århus nøjes ikke med at efterleve FN's ti bud. Aarhus United har sammen med FN's udviklingsorganisation UNDP oprettet en række projekter, der skal hjælpe kvinder og børn i det fattige vestafrikanske land Burkina Faso, hvorfra virksomheden importerer shea-kerner til produktionen.

Aarhus United er ikke alene om at udvide sit engagement i de lande, hvor de opererer. Det er en international tendens, at multinationale virksomheder udviser global virksomhedsansvarlighed som et redskab mod at havne i gabestokken.

For nyligt udtalte ingen mindre end Phil Knight, grundlægger og bestyrelsesformand i Nike, at sportsudstørsproducenten har været for langsom til at forbedre arbejdsforholdene på virksomhedens 700 fabrikker i en lang række asiatiske udviklingslande.

Det skal der gøres noget ved.

CSR: Corporate Social Responsibility

CSR dækker over virksomhedernes generelle engagement i samfundet, både lokalt, nationalt og internationalt.

En forbruger-politisk bevidsthed med krav om øget transparens lægger også pres på virksomhederne.

Forbrugerne vil vide mere om virksomhederne. Det er ikke længere tilstrækkeligt at præstere et flot økonomisk overskud og at producere gode vare, der sælges til rimelige priser. Forbrugerne ønsker også

indsigt i måden, hvorpå dette overskud er genereret, og planerne om hvordan overskuddet skal forvaltes. Og om hvordan varerne produceres: hvad er virksomhedens holdninger til miljø og regnskov? Til menneskerettigheder og tredje verdenslande.

Kilde: Center for Corporate Values & Responsibility

OPP: For 100 millioner kroner social ansvarlighed

Udenrigsministeriets nye erhvervsprogram er tæt kædet sammen med virksomhedernes sociale ansvar og FN's principper for god virksomhedsadfærd.

Af Poul Kjar

- Det nye program taler til virksomhedernes sociale engagement, og for mange passer et samarbejde perfekt ind i deres strategi for social ansvarlighed og arbejdet med risikostyring herhjemme og i udlandet, siger Helle Johansen, der er tovholder på Udenrigsministeriets nye erhvervsprogram, OPP – Offentlige Private Partnerskaber.

Det danske initiativ bygger på FN's Global Compact-principper for god virksomhedsadfærd, men fra dansk side har man valgt at gøre partnerskabet mere forpligtende end FN.

Udenrigsministeriet hjælper med at udvikle projekter, finde samarbejdspartnere og tilbyde rådgivning. Men ikke mindst tilbyder Udenrigsministeriet et økonomisk tilskud på op til 50-60 procent af partnerskabets samlede budget.

Et eksempel på et samarbejdsprojekt er den danske virksomhed Inmobia, der leverer mobilportaler, og som er gået sammen med det kenyanske teleselskab Celtel og Kenyas nationale aidsråd om at give unge i Kenya mere og bedre viden om hiv/aids via mobiltelefonen.

- Først og fremmest handler projektet om at bremse hiv-smitten blandt Kenyas unge. Men set fra et forretnings synspunkt satser vi også på, at projektet kan give os en goodwill-værdi og styrke vores profil som en social ansvarlig aktør på det afrikanske marked, siger salgsdirektør Michael Juhl fra Inmobia.

Der er afsat 100 millioner kroner over en femårig periode til indgåelse af partnerskaber, og der er indtil videre igangsat syv projekter inden for de to dele af OPP-programmet, der direkte kan relateres til virksomhedernes arbejde med social ansvarlighed.

Der er flere nye initiativer på vej inden for Programmet for Offentlige og Private Partnerskaber. Blandt andet er Udenrigsministeriet og to danske investorer i færd med at undersøge mulighederne for at kanalisere dansk kapital – i større mængder – til socialt ansvarlige investeringer i udviklingslandene.

OPP: Offentlige Private Partnerskaber

Initiativet er en opfølgning på Verdenstopmødet om Bæredygtig Udvikling i Johannesburg i 2002, der fremhævede partnerskaber mellem den offentlige sektor og private virksomheder som et effektivt supplement til traditionel udviklingsbistand.

OPP fokuserer på Danidas programsamarbejdslande. Desuden er der mulighed for at etablere partnerskaber i andre udviklingslande med en BNI på maksimalt 2.428 USD, herunder lande som Indien, Kina og Indonesien.

Der er indtil nu igangsat følgende projekter:

- Kjaer Group: Implementering af FN's 10 Global Compact principper i datterselskaber i Uganda, Mozambique og Sierra Leone.
- Inmobia, Kenyas nationale aids-råd og Celtel Kenya: Hiv/aids informationsindsatser via mobiltelefonen i Kenya.
- Aeras Global TB Vaccine Foundation (Aeras) og Medicon A/S: udvikling af ny og mere effektiv tuberkulose-vaccine.
- Grace Tours: Forundersøgelse for at igangsætte et netværk/portal inden for bæredygtig turisme.
- Red Barnet, Håndværksrådet og seks danske beklædningsvirksomheder: Udvikling af værktøjer og metoder til bekæmpelse af børnearbejde i tekstil og beklædningsindustrien i Bangladesh

- Institut for Menneskerettigheder, Dansk Industri og IFU: Udvikling af et interaktivt computerprogram – Human Rights Compliance Assessment – til brug i virksomheder, der arbejder i udviklingslande.
  - Humor mod Aids, Dansk Industri og Kjaer Group: Udarbejdelse af arbejdspladsprogram for hiv/aids forebyggelse i udviklingslande.
- www.danidapp.um.dk

Udvikling har sendt journalist Sine Schack Vestergaard til Benin i det vestlige Afrika.

Vand der er værd at kæmpe for

350.000 mennesker har fået klart og rent vand at drikke takket være Danida. Men ansvaret er landsbyens og ikke bistandens.

Tekst og foto Sine Schack Vestergaard

Sokpossigon går under betegnelsen en landsby. Det dækker over 554 mennesker, en samling lerhytter langt ude i den beninske bush, et større antal grise, høns og geder og en vandpumpe.

Vandpumpen står i udkanten af landsbyen på et stort cementdæksel og har et stråtag hen over sig. Når man skal hen til pumpen, skal man tage sine plastik-klipklapper eller eventuelle sko af, så der ikke kommer mudder og jord på cementen. Ud af pumpen, der bliver drevet ved håndkraft, rinder helt klart og koldt drikkevand, som beboerne viser frem i en hvid emaljeskål. Ved siden af sætter de en anden skål. Vandet i den er gulbrunt og grumset. Det var den slags vand, de drak, før de fik deres pumpe, fortæller en gammel dame. Sin alder kender hun ikke præcist, de andre beboere mener, at hun er omkring 50. Hun hedder Lokossi Alimagnonnon og er Madame la Presidente, præsident for vandkomiteen i Sokpossigon.

- Før måtte vi gå omkring tre kilometer for at hente vand, ellers drak vi regnvand. I den tørre tid kunne vi komme til at mangle vand efter en måneds tid, fortæller hun.

Nogle af landsbyens beboere havde set en pumpe i en af nabolandsbyerne, og Sokpossigon besluttede, at sådan en ville de også have. De tog derfor kontakt til den lokale ngo Aldipe, der sammen med Benins Vanddirektorat graver brønde og sætter pumper op i landsbyer i Zou-regionen, et arbejde der bliver støttet økonomisk af Danida.

Men en vandpumpe er ikke noget, man bare sådan lige får. Den koster omkring fem millioner CFA Francs, hvilket svarer til 56.000 kroner, og af de penge skal landsbyen selv skaffe 2.800 kroner. Den regel er indført for at sikre, at beboerne føler et ansvar for pumpen og ikke bare ser den som en gave. Selvom beløbet kan opfattes symbolsk, så er det mange penge i en landsby, hvor der ikke er en egentlig pengeøkonomi. Her bliver 18 kroner for eksempel betraget som en yderst god dagløn for en arbejder. Beboerne i Sokpossigon gik derfor i gang med at skaffe penge, blandt andet ved at sælge røde palmefrugter på det nærliggende marked.

Et andet krav for at få en pumpe er, at der skal oprettes en brugerkomité i landsbyen, som er ansvarlig for at drive og vedligeholde den. Det er den komité, som Lokossi Alimagnonnon er præsident for, og med syv forskellige kladdehæfter holder den styr på finanser, vedligeholdelse og møder i vandkomiteen.

Et af kladdehæfterne er for eksempel regnskabshæftet. Beboerne skiftes til at have ansvaret for at sælge vand fra pumpen, hvilket koster 10 CFA Franc (cirka 11 øre) for en stor baljefuld. Efter hver salgsdag kvitterer sælgeren med sit fingeraftryk i lyserødt blæk for, hvor mange penge der er i kassen, og kassereren fra brøndkomiteen tjekker efter og sætter et lyserødt print. Andre komitemedlemmer har ansvaret for rengøring, vedligeholdelse og småreparationer. På den måde er det meningen, at brønden i Sokpossigon skal kunne fungere uden støtte udefra. Kun ved større reparationer behøver landsbyen at tilkalde hjælp fra mekanikere.

Og betydningen af brønden?

- For det første kan vi allerede nu mærke, at vi bliver mindre syge, siger Lokossi Alimagnonnon.
- For det andet betyder brønden, at den tid, vi tidligere brugte på at hente vand, den kan vi nu bruge på at lave mad i stedet, og mændene kan bruge den på at tage ind på markedet og sælge varer.

Danida har støttet i alt 1.380 brønde og vandpumper i Benin og har dermed givet i alt 350.000 beninere adgang til rent drikkevand.

Med hakke, skovl og spade

Vejbyggeri i Benin gør det ikke alene lettere at komme frem. Det skaber også tusindvis af arbejdspladser.

Af Sine Schack Vestergaard

Sveden perler af mændenes senede sorte overarme. Det er hårdt arbejde at grave grus, især når de eneste redskaber er en hakke og muskelkraft. Men det hårde arbejde har et formål, for mændene fra landsbyen Sovlegni er i gang med at bygge deres landsbys første egentlige vej. Gruset skal lægges ud over den røde jord, der er blevet stampet hård af menneskefødder og en lille vejtrømler, og i sidste ende skal det være med til at gøre det lettere at komme i skole, på sundhedsklinikken og på markedet for at sælge varer.

Sovlegni er en mindre landsby i Benins Zou-region. Sammen med nabobyen Djidja vil den om cirka en måned have en ny vej som led i Danidas vejsektorprogram. Det lyder måske ikke som noget særlig nyt. At bygge veje i Afrika er vel omtrent den ældste form for bistand, der findes. Det nye er da heller ikke, at Danida betaler for en vej. Det nye er måden, det bliver gjort på, og hvem der får penge for det.

Lokale kræfter

Den schweiziske ngo Helvetas har sammen med to lokale ngo'er en kontrakt med det beninske Transportministerium om at lave veje ud til isolerede landsbyer i Zou-regionen. Dette arbejde bliver finansieret af Danida. Michel Troillet fra Helvetas fortæller:

- Vi arbejder på at forbedre vejene helt ud til landsbyerne. Det er lokalbefolkningen, der arbejder med at bygge vejene, hvilket er en ny tilgang i Benin. Landsbyerne forpligter sig til at bidrage til deres vej med, hvad der svarer til 10 procent af omkostningerne. Det kan så være i form af penge, materialer eller arbejdskraft. Men derudover får de, der arbejder på vejene, naturligvis løn for deres arbejde. Det har så den effekt, at de får råd til at sende deres børn i skole og få dem behandlet, når de er syge, og på den måde hænger det godt sammen med, at de på grund af vejen rent faktisk også har adgang til at bruge disse penge.

Vejen mellem Sovlegni og Djidja er omkring 12 kilometer lang. Ud af Sovleignis cirka 1.000 indbyggere arbejder 80 mænd og 40 kvinder på vejen. På markerne omkring Sovleigni dyrker befolkningen afgrøder som majs, yams, bønner og frugt. Hvis erfaringerne fra andre landsbyer, der har fået veje, holder stik, så vil bønderne fremover kunne få mere for deres varer og lade mindre gå til spilde, i og med at de kan tage ind på markedet i de større byer Djidja og Bohicon.

Når vandet skyller jorden væk

Når vejen mellem Djidja og Sovlegni er færdig om en måneds tid, så overgår den til at være landsbyboernes ansvar. Under vejarbejdet lærer de lokale teknikker til at vedligeholde vejen, og vigtigst af alt, understreger Michel Troillet, så kommer de til at føle et ansvar for vejen. Ideen er, at når beboere selv har svedt under solen i den tørre tid og siddet fast i det sorte mudder i regntiden, så vil de også gå langt for at holde vejen ved lige. For selvom de graver kanaler, hvor vandet kan løbe fra, så kræver en grusvej i Afrika en del vedligeholdelse. Derfor danner hver landsby en lokal komité, der skal vedligeholde vejen og administrere den opsparingskonto, som der hver dag bliver sat cirka to kroner ind på for hver af landsbyens beboere, der arbejder på vejen. Desuden skal komiteen sørge for, at der går en bom ned over vejen, så biler ikke kan køre på den og ødelægge den, når det har regnet for meget.

- Det springende punkt i projektet er naturligvis vedligeholdelsen, siger Michel Troillet.

- Det har allerede nu vist sig, at der er forskel på, hvor meget de forskellige landsbyer gør ud af det. Men vores erfaringer er overordnet set gode, og vi har mulighed for at følge vejen i op til et år efter, at den er færdig, før vi overdrager det fulde ansvar.

I Benin er det endnu ikke særlig udbredt at bygge veje med arbejdskraftintensive metoder, som det sker i Zou. Men ifølge Michel Troillet har både Verdensbanken, EU og andre donorer været forbi for at lade sig inspirere. Med støtte fra Danida er Helvetas og de to lokale ngo'er til september færdige med at renovere i alt 323 kilometer grusveje i Zou. Sidste år skabte vejbyggeriet, hvad der svarer til fuldtidsarbejde for 1.000 personer.

Velkommen til Danida-land

Et sted i verden er Danmark en stormagt: I det lille vestafrikanske land Benin er Danmark den største enkeltdonor, og i den fattige Zou-region kender alle til les Danois.

Af Sine Schack Vestergaard

Den store asfalterede hovedvej løber gennem Zou-regionen i Benin og forbinder landets vestlige grænse mod Togo med den østlige mod Nigeria. Og det gør den takket være Danida-penge. Danida er den største bilaterale donor i Benin, og i Zou, der ligger to timers kørsel fra hovedstaden Cotonou, er den danske bistand af stor betydning. Omkring en tredjedel af Danidas samlede budget for Benin på 180 millioner kroner gik sidste år til denne region nord for hovedstaden. Danida bygger veje, Danida etablerer skolekantiner, Danida borer brønde, Danida låner penge ud og Danida støtter borgmestrenes mødeaktiviteter. Zou er med andre ord et sandt Danida-land.

Et langt og smalt land

Ifølge den danske ambassadør Anders Serup Rasmussen er der flere årsager til, at Danida har valgt at støtte Zou:

- Koncentrationen i Zou er delvist historisk begrundet. Man starter et sted, og historisk set er programmerne så blevet udvidet, forklarer han.
- Når man ser Benin på landkortet, så er det et meget langt og meget smalt land, og derfor er der store omkostninger, hvis man spreder sig for meget. Det betyder nu ikke, at vi kun arbejder i Zou, for eksempel har vi også vandprogrammer nordpå. Men man må sige, at der er en vis koncentration i Zou. Der er mange gode argumenter for at koncentrere bistanden: Først og fremmest viser erfaringen, at et godt lokalkendskab fremmer effektiviteten af bistanden. Desuden kan mange aktiviteter med fordel understøtte hinanden. Vi laver vores programmer ud fra en samlet økonomisk betragtning og ser på, hvad der giver størst resultater for de penge, vi har til rådighed.

Afhængig- eller bæredygtighed

Er der ikke en risiko for, at Zou bliver enormt afhængig af Danidas støtte. Hvad hvis Danida en dag ikke er der længere?

- Det er en risiko, men de fleste af de ting, vi gør, er ikke så Danida-specifikke. De kan køre uden os. Jeg kan bedst lide at besvare det spørgsmål konkret. Tag for eksempel vand: Her bistår vi lokalbefolkningen i at danne en vandkomité og lærer dem at samle penge ind til vedligeholdelse. Det vil sige, at når først det kører, så skulle der i princippet ikke være brug for Danida længere. Hvis vi ser på jordvejene, så bliver der også oprettet vejkomiteer, der selv kan stå for vedligeholdelsen. I landbrugsprogrammet låner vi penge ud til kvindegrupper, og her har vi en tilbagebetalingsprocent på næsten 100. Så det skulle kunne køre rundt, siger Anders Serup Rasmussen.

- Vil du så tro, at jeg om ti år kan tage tilbage til den landsby, jeg har besøgt, og finde den samme brønd?

- Jeg vil ikke spå om, hvordan det går i Benin om ti år. Meget afhænger af, om landet kan bevare den økonomiske vækst. Men en meget vigtig pointe er, at vi arbejder tæt sammen med regeringen og sørger for, at bistanden bliver skrevet ind i dens budgetter, så det reelt fremgår, hvad omkostningerne til drift og vedligeholdelse er. Det skal blandt andet sikre bæredygtigheden af bistanden og sammenhængen i det nationale program, således at den danske støtte ikke bliver noget isoleret dansk projekt. Det er også vigtigt at understrege, at det er sektorministerierne, der er ansvarlige for at gennemføre aktiviteterne, bortset lige fra hovedvejen. Det er de to grundlæggende spørgsmål, du altid skal stille til et bistandsprojekt: Hvis projekt er det og hvem skal betale drift og vedligeholdelse. Hvis man ikke kan besvare de spørgsmål, så skal man hellere lade være med at gå i gang.

Bistand fra oven eller neden

- Danida støtter decentraliseringsprocessen i Benin, for eksempel ved at støtte samarbejde mellem borgmestrene i Zou. Men samtidig kommer man med et vejsektorprogram og siger: Vi vil gerne give veje til den her region. Er det decentralt?

- Vi samarbejder med borgmestrene om, hvilke veje de gerne vil have. Borgmestrene i Zou har for første gang fremlagt en handlingsplan for, hvad der skal ske med vejene i deres område, så det er ikke sådan, at vi beslutter hen over hovedet på dem. Spørgsmålet er, hvorvidt man kan lægge det ind under kommunerne, men det kan man altså ikke endnu, da kommunerne mangler teknisk kapacitet.

- Men når Danida siger: Vi vil gerne bygge veje, skoler og brønde, så bliver det vel meget naturligt inden for de sektorer, kommunen vil prioritere?

- Hvis du går ind i et supermarked, så vælger du mellem de varer, der er på hylderne. Det er rigtigt. Men det er også derfor, at vi laver grundige undersøgelser, inden vi går i gang. Spørger du for eksempel folk i Zou, hvad der er de vigtigste problemer at løse, så siger de drikkevand, uddannelse og biveje. Og hvor arbejder Danida? Vand, biveje og uddannelse. Så det er ikke tilfældigt, at det er de sektorer, vi er gået ind i.

De private kræfter

- Hjælper det overhovedet noget at give al den her bistand? Burde Benin ikke selv begynde at udskrive nogle skatter og på den måde kradse penge ind selv?

- Benin opkræver faktisk forholdsvist mere i skatter og afgifter end mange andre afrikanske lande. Problemet er bare, at det slet ikke er nok til at finansiere de nødvendige investeringer i for eksempel uddannelse, vand og veje. Samlet er cirka en tredjedel af det statslige budget finansieret af donorer, hvor det i andre af vore programsamarbejdslande er op imod 50 procent. Spørgsmålet om økonomisk bæredygtighed kan grundlæggende kun besvares med, at vi i Afrika har fokus på de fattigste lande, der hverken nu eller om fem år selv har råd til de nødvendige sociale investeringer. Dette er i øvrigt årsagen til, at der er ved at komme mere fokus på den private sektor samt handel og udvikling.

Hvis du ser på resultaterne af Danidas bistand, så taler de et tydeligt sprog: I 2004 har 200.000 mennesker fået adgang til rent drikkevand. 1.000 mennesker har fået helårsbeskæftigelse på vejprogrammet, siger Anders Serup Rasmussen.

- Det peger hen imod mine kongstanke, som er erhvervsudvikling og beskæftigelse. Arbejdsstyrken er vokset som i alle u-lande, halvdelen af befolkningen er under 18 år, og den offentlige sektor beskæftiger kun en procent af arbejdsstyrken. Det gør den private sektor til det helt centrale fokuspunkt. Vi arbejder i det nordlige Benin sammen med en lokal bank for at introducere leasing for småvirksomheder og sammen med lokale erhvervs sammenslutninger om at udvikle mikrofinansiering for små virksomheder.

Kamæleonens demokrati

Benin var under navnet Dahomey fransk koloni frem til 1960. Efter en periode som marxistisk-leninistisk diktator gik Mathieu Kérékou i 1990 med til at indføre demokrati, med alt hvad det indebærer af frie valg og pressefrihed. Han tabte det første præsidentvalg, og overlod på demokratisk vis posten til vinderen Soglo. Ved næste valg (i 1996) blev Kérékou på ny valgt til præsident. Han sidder i dag som præsident i sin anden og ifølge forfatningen sidste periode og er i mellemtiden blevet overbevist religiøs som Born Again Christian. I folkemunde går præsidenten under navnet Kamæleonen.

Benin – et lille, aflangt land

Benin har et areal på 112.620 km². Det er 2,5 gange så stort som Danmark. Til gengæld er kystlinjen kun 212 kilometer mod Danmarks 7.314 kilometer.

Indbyggertal: 7.250.000.

47 procent af befolkningen er under 14 år.

60 procent af befolkningen er analfabeter. Kun 23 procent af kvinderne kan læse og skrive.

Det officielle sprog er fransk, men en stor del af befolkningen taler kun de lokale sprog, hvoraf det mest udbredte er fon.

En tredjedel af befolkningen lever under fattigdomsgrænsen.

Benin rangerer som nummer 159 ud af 175 på FN's udviklingsindeks.

Kilder: Danida og UNDP

Sri Lanka

Danske tankvogne ofre for momssnyd

Den danske støtte til genopbygning af tsunami-ramte Sri Lanka er i fuld gang – men snyd, bureaukrati og konflikten mellem regeringen og de Tamilske Tigere komplicerer arbejdet.

Tekst og foto: Poul Kjar

Et antal dansk-finansierede tankvogne, der skulle transportere rent vand, var slet ikke kommet i brug og stod langtidsparkeret i udkanten af Sri Lankas hovedstad, Colombo.

De var blevet ofre for, at smarte forretningsfolk havde udnyttet momsfrigtagelsen på nødhjælpsvarer til at importere alle mulige varer momsfrit. Da det blev opdaget, annullerede regeringen den midlertidige ordning, og det blokerede for de danske tankbiler.

- Jeg blev stiktosset, og gik direkte til Ministeriet for Vand og Sanitet for at få dem til at gøre noget for at få bilerne frigivet, fortæller Leif Hommelgaard fra Udenrigsministeriet, der rejste til Sri Lanka i forbindelse med flodbølgen den 26. december, og som her fire måneder senere var vendt tilbage.

De danske biler havde selskab af britiske tankvogne, der oven i købet var blevet fløjet til Sri Lanka i dagene efter flodbølgen. Tankvognene var indkøbt for at afhjælpe den tsunami-ramte del af befolkningens umiddelbare vandbehov. Imens skulle myndighederne med støtte fra blandt andet Danmark få repareret og udbygget vandforsyningen i takt med genhusningen af hundredtusindevis af tsunami-ramte srilankanere.

Leif Hommelgaard understreger, at de danske og de britiske tankvogne med et par måneders forsinkelse nu transporterer rent vand i de katastroferamte områder.

Ros til Danmark

Udenrigsministeriet har udstationeret en rådgiver, der assisterer det srilankanske Ministerium for Vand og Sanitet og specielt følger udviklingen i de dansk-finansierede genopbygningsprojekter.

Den del af indsatsen går ifølge Leif Hommelgaard efter planen, blandt andet takket være et stort dansk forarbejde, hvor Danidas folk gennemgik alle berørte områder for at vurdere behovet og siden koordinere donorindsatsen for genopbygning af vandforsyningen.

I det hele taget er der meget stor ros til Danida, der ifølge TAFREN, regeringens koordinationsgruppe for hele tsunami-genopbygningen, er blandt de fire store donorer, der er kommet længst i planlægning og gennemførelse af genopbygningsindsatsen.

- Men vi bliver nødt til hele tiden at følge op på vores indsats. På lokalt plan er der et fantastisk initiativ og aktivitetsniveau. Men der er væsentlige problemer på centralt hold. Vi har at gøre med et stort og tungt bureaukrati – og en kompliceret politisk situation, siger Leif Hommelgaard.

Han hentyder til det spændte forhold efter 20 års borgerkrig og en spinkel våbenhvile mellem regeringen og de Tamilske Tigere (LTTE), der kræver selvstændighed.

Byggeforbud ved kysten

Cecilie Winther, Folkekirkens Nødhjælps landerepræsentant i Sri Lanka, oplever problemer med regeringens genhusningspolitik. Folkekirkens Nødhjælp bygger midlertidige boliger til ofre for flodbølgen, finansieret af Udenrigsministeriet.

- Regeringen har vedtaget, at der ikke må bygges i en afstand af 100-200 meter fra stranden, og derfor har det været meget svært at finde jord at bygge på. Vi må derfor bygge i tætte barakker, og der sidder stadig mange i telte rundt omkring i flygtningelejrene, siger Cecilie Winther i telefonen fra Sri Lanka.

Ifølge Folkekirkens Nødhjælps udsendte er der hverken fornuft eller konsekvens i regeringens håndhævelse af restriktionen om ikke at bygge nyt inden for en 200 meters kystzone. Risikoen for, at Det Indiske Ocean bliver ramt af en tilsvarende naturkatastrofe, er minimal.

Cecilie Winther siger, at de huse, der kun er delvist smadret inden for bufferzonen, godt må blive genopbygget – men det er typisk de store hoteller og ikke de små fiskerhytter.

Flere steder op langs kysten inddrages statslig jord, der førhen blev udlejet til lokalbefolkningen. Og op ad østkysten eksproprierer centralregeringen jord inden for bufferzonen – med henblik på turismeudvikling.

Forskelsbehandling af fordrevne

Folkekirkens Nødhjælps landerepræsentant mærker også til regeringens forskelsbehandling af befolkningen – alt efter om der er tale om tsunami-flygtninge eller overvejende tamilske fordrevne fra Sri Lankas 20 år lange borgerkrig.

- Du ser lejre, hvor der har boet tamilske flygtninge i op til fire år uden ordentlige huse, vand og sanitet. To kilometer derfra er der bygget midlertidige huse med støbt gulv og tintag til ofre for flodbølgen. Forskelsbehandlingen skrider til himlen, siger hun.

Derfor har Folkekirkens Nødhjælp valgt det, som deres udsendte kalder en konflikt-sensitiv tilgang, der betyder, at organisationen også støtter de krigsfordrevne, når de bor lige ved siden af ofrene for flodbølgen, selv om pengene egentlig er øremærket til tsunamien.

Denne tilgang til genopbygning deles af EU, der under et nyligt afholdt donormøde i Sri Lanka opfordrede den srilankanske regering til ikke at glemme de internt fordrevne fra borgerkrigen.

Håb forude og regeringskrise

Der er håb forude for Sri Lankas tamilske og andre mindretal. En række store donorer har lagt pres på regeringen for at oprette en aftale – Joint Mechanism – der skal være med til at fordele genopbygningsbistanden ligeligt mellem de regerings- og tamilsk-kontrollerede områder.

Sagen giver stor ballade i Sri Lanka, hvor regeringens marxistiske støtteparti (JVP) i protest imod aftalen med de Tamilske Tigere har trukket sig fra regeringssamarbejdet, som dermed har mistet sit parlamentariske flertal.

Men ifølge Cecilie Winther fra Folkekirkens Nødhjælp er aftalen et meget positivt signal, der kan blive starten på en endelig fredsftale mellem de stridende parter.

Tørnæs – på vietnamesisk tv

- Jeg er meget glad for at se de positive resultater af bistandssamarbejdet med Vietnam, sagde udviklingsministeren efter en rundrejse i landet i maj.

Et kamerahold fra vietnamesisk fjernsyn interviewer udviklingsminister Ulla Tørnæs på stranden ved Nha Trang i det centrale Vietnam. Her er Danida involveret med et miljøprogram, et fiskerisektorprogram og et nyt erhvervssektorprogram.

Efter en ugelang rejse fra den 16.- 20. maj for at se dansk bistand i marken i det sydlige og centrale Vietnam, gik turen tilbage til hovedstaden Hanoi. Her havde Ulla Tørnæs politiske samtaler med landets vice-premierminister Vu Khoan og ministeren for planlægning og investeringer, Vo Hung Phuc. Under møderne bekræftede Ulla Tørnæs viljen fra dansk side til at fortsætte det omfattende samarbejde med Vietnam, der er Danmarks største programsamarbejdsland i Asien. Og den tredjestørste modtager af dansk bistand på verdensplan.

Ud over fire sektorprogrammer – vand og sanitet samt landbrug, fiskeindustri og erhvervsudvikling – omfatter Danidas støtte til Vietnam også miljøforbedringer, støtte til reformprocessen og til landets nationale fattigdomsstrategi, blandede kreditter og PS-programmet.

Derudover har Danida for nylig startet et såkaldt 'Business Linkage Program', der yder støtte til, at danske virksomheder kan deltage i privatiseringen af de statsejede virksomheder i Vietnam. Udviklingsministeren drøftede også en række danske investeringsprojekter med de vietnamesiske ministre.

- Forholdet mellem Vietnam og Danmark har generelt udviklet sig meget positivt. Men jeg gjorde opmærksom på, at Vietnam kan gøre mere på en række områder. Der er klart behov for et højere tempo i reformprocessen. Hvad angår problemerne i Vietnam med de basale menneskerettigheder og med korrupsion, gjorde jeg det klart, at de manglende fremskridt vækker bekymring, sagde Ulla Tørnæs efter besøget. /sk

Det vidunderlige gødningstræ

Der findes ingen mirakelkur, der kan udrydde fattigdommen på landet i Afrika. Men bønder, der planter gødningstræer på deres majsmarker, kan nu høste 2,5 tons majs pr. hektar – mod før kun ét ton.

Tekst og foto: Ebbe Schiøler, Malawi.

Nede i Zomba-distriktet i Malawi har regnen været ganske elendig. Der kom for lidt, og den stoppede for tidligt. Og lige nu ser det ikke for godt ud. Majsen – og det er på de her kanter det samme ord som mad – er høstet; de brune stængler ligger tilbage på den støvede og tørre jord. Det har ikke været hårdt arbejde at høste i år, der er tomt i de flettede lagerhytter. Den tynde majshøst er allerede skallet op og i hus inden døre.

Men der er langt fra kun brunt og tørt i landskabet. Hist og her er der frisk grønt, og det ser nærmest ud, som om bønderne er gået bort fra majsen og satser på at dyrke buske med lange strittende grene.

Alefa Chakhame er en midaldrende bonde, der har prøvet lidt af hvert på sit lille landbrug. Men her som alle vegne er det majs, familien lever af. Det bliver nu ikke til meget uden gødning, og den er skandaløst dyr. I dette område, der er langt fra alfarvej – og især fra en havn – koster en sæk gødning omtrent 20 gange så meget, som en dansk landmand må betale nede hos Foderstofflen. At få gødningen frem til tiden er en operation, der ofte slår fejl. I praksis bruger næsten ingen her handelsgødning, og få har kvæg, der kan hjælpe på situationen. Resultatet er en konstant udpining af jorden.

De vidunderlige træer

Så Alefa var mere end villig til at være med, da det internationale center for agerskovbrug ICRAF og konsulenter fra Malawis landbrugsministerium præsenterede nogle uhørte ideer for hende tilbage i 1994: 'Gå i gang med at dyrke lidt skovtræer på dine marker, vi har de rigtige frø.'

Ærlig talt, der er ikke for meget jord, der var brug for det hele til majs. Og desuden er træer noget, Vorherre planter, indvendte Alefa.

Men det lokkede: Træerne binder kvælstof fra luften, og bladene hakkes ned i jorden før såningen. Gratis gødning, leveret lige på stedet, hvor det skal bruges – og til tiden. Bare vent til du ser din majs!

Og så sidder sådan en stovt afrikansk bondekone og smider om sig med latinske navne på træer, som en anden en må dobbeltchecke i sine papirer: *Sesbania sesban*, hun smiler huldsligt, masser af uundværligt kvælstof. Men træerne er lidt sene i det, der går en 2-3 år før de gror til, og beskærer man for hårdt, går de ud. Og så er der insektproblemer med dem. Ja, man har da også *Tephrosia* – nej ikke *vogelii* som før i tiden men den større *candida*. Vi er i eksperthænder her. Den kan det samme, og bladene har duftstoffer, der holder insekter væk fra afgrøder og den høstede majs.

I slutningen af 90'erne kom de helt nye træer – fra Mellemamerika. *Gliricidia sepium*, hvis man vil vide det. Og det er dem, der stritter op i halvanden meters højde og næsten skjuler de høstede majsrækker. De træer kan det hele: De producerer blade og kviste fra første sæson, de kan beskæres helt ned til jorden flere gange om året og kommer igen og igen. Det betyder, at en mark stort set hele året har grønne planter og bundskygge, og det er vigtigt for at holde på fugten i jorden. Enten skygger *Gliricidia* – ja man kan jo lige så godt lære navnet – eller også gør majs det.

Der står de så, de små gødningsfabrikker og leverer balance i kvælstofregnskabet, og kvælstof er den altafgørende ingrediens i planternes næring. Men der skal mere til, ikke mindst fosfor, og det henter *Gliricidia* træerne op fra jordens dybere lag. På længere sigt skal der nok suppleres med små mængder handelsgødning. Træerne har foreløbig ingen fjender, insekterne angriber ikke, men de vil selvfølgelig med årene aflure det nye træes svage punkter, og forskerne forbereder sig på et forsvar. Ikke at det bekymrer Alefa, for det ligner en evighedsmaskine.

Hun har ikke de gammelkendte ukrudtsproblemer, for skyggen holder det ganske godt nede, og muldlaget forbedres lidt efter lidt, så det er overkommeligt at trække op. Alt sammen meget godt, men hvordan er det gået med majs?

Selv i et katastrofear

Ikke bare Alefa, men også de mange andre bønder på egnen, der er med på det nye, bekræfter, at der er resultater som lovet. I et 'almindeligt' år kan de høste omkring 2,5 tons majs pr. hektar, mens naboer med traditionel dyrkning er glade, hvis de når op på ét ton. De bønder, der har råd til handelsgødning, når cirka det samme som bønderne med gødningstræer. Men til en helt anden pris, selvfølgelig.

Billedet skifter i et markant dårligt landbrugsår som nu. Her hjælper den dyrekøbte handelsgødning ikke meget, det er nærmest et tragisk spild af penge, for undermåler-majs har ikke kraft til at producere ordentlige kolber i den sidste del af vækstperioden. Men det kan majs på den forbedrede muld, hvor fugtigheden holder længe, og hvor rødderne har meget bedre vilkår. Og det er næsten overflødig at rapportere fra de traditionelt dyrkede marker, hvor det var virkelig usselt i år.

ICRAF har talt op, at deres mange samarbejdspartnere er nået ud til mindst 200.000 familier i Afrika og Asien med *Gliricidia* træerne. Og tallet er i kraftig vækst fra de ganske få hundrede, der var med i startårene for mindre end ti år siden.

*Ebbe Schiøler er tidligere konsulent i Danidas Forskningskontor.
kirstebbe@mail.tele.dk*

Gødningstræer er et af de virkemidler, der blev præsenteret i FN's globale handlingsplan for 2015 Målene for at bidrage til sult- og fattigdomsbekæmpelsen.

ICRAF i Nairobi blevet i 2004 støttet af Danida med 5,7 millioner kroner, der blandt andet gik til produktion af træfrø. I Malawi er Folkekirkens Nødhjælp en af ICRAF samarbejdspartnere for udbredelsen af gødningstræerne.

Ny græsrod er spiret frem

Green Desert er navnet på en ny dansk ngo, der ønsker at udbrede quinoa-planten til ørkenområder i Mellemøsten og Nordafrika. Foreningen holdt stiftende generalforsamling 8. juni, og initiativtageren Ove Gregersen fortæller:

- Quinoa-planten er rig på protein, vitaminer og mineraler, og den kan klare sig i tørre områder. Bladene kan spises som salat, og den desuden velegnet som foder til kameler, får, geder og køer, og det er noget man mangler i ørkenområderne. Planten vokser i Sydamerika, men findes i mange forskellige sorter, og sammen med en professor fra Landbohøjskolen vil vi nu finde frem til en sort, der kan vokse under de klimatiske betingelser i Egypten.

Ove Gregersen blev selv interesseret i Egypten, da han for 10 år siden besøgte landet som turist for at svømme med en vild delfin. Her lærte han medlemmer af beduin-stammen muzeina at kende, og siden har han holdt kontakten ved lige. Da han i september sidste år så et program i tv om quinoa-planten, opstod ideen til Green Desert. Green Desert har indtil nu 45 medlemmer, der er spredt fra Grønland til Bornholm.

Den nye forening skal i første omgang samarbejde med en egyptisk søster-forening om at dyrke quinoa i et forsøgsområde på 5.000 kvadratmeter. Herefter er det meningen, at egypterne skal sprede ideen til nabo-stammer og -lande.

/ssv

Måske vi bare skulle sende dem en bil?

'Partnerskab' er et smukt ord, og alle går ind for det. Men kunne Afrikas ngo'er frit vælge mellem en dansk udsendt eller tre lokale medarbejdere, en bil og en computer, ja så var der ingen tvivl om, hvad de ville tage.

Af Anne Mette Jensen

- Hvis de kunne få tre lokale medarbejdere, en bil og en computer i stedet for en dansker, ja så var der ingen tvivl om, hvad de ville vælge. Udtalelsen stammer fra et interview med koordinatoren for Mellemløst Samvirkes landekontor i Kenya, som jeg foretog i forbindelse med mit speciale, men den kunne komme fra snart sagt hvilken som helst udviklingsorganisation.

Citatet hentyder til, hvordan de lokale partnere ville handle, hvis de i stedet for en dansk udviklingsarbejder kunne vælge rede penge. Umiddelbart kan man ikke fortænke dem! Man kan endda sige, at det er betryggende, at lokale partnere har blik for, hvordan man optimerer udbyttet af de investeringer, vestlige ngo'er, som for eksempel Mellemløst Samvirke, tilbyder (det åbner naturligvis for andre problemstillinger i forhold til, hvad man opfatter som en optimal investering, men det er en anden diskussion).

Traditionelt har meget bistand handlet om, at eksperter fra Nord (de rige lande, red.) implementerer udvikling i form af såvel infrastruktur som viden i Syd (udviklingslandene, red.).

Rollefordelingen er således, at de kloge fra Nord belærer de mindre kloge og knap så udviklede i Syd. Det har skabt problemer med manglende lokal forankring, ejerskab og initiativ og heraf manglende bæredygtighed: Når 'de kloge' forlod arenaen, så lod 'de mindre kloge' det fine arbejde forfalde. Det samlede resultat var stilstand eller ligefrem tilbagegang for udviklingen i Syd og med mellemrum negativ presseomtale af rustende traktorer og tilstoppede brønde.

At initiativ og ejerskab er bedre end passiv belæring, er for længst gået op for bistandsverdenen, og man er da også for mange år siden begyndt at inddrage fattige i Syd i planlægningen af deres eget liv. Partnerskab har over en bred kam afløst tidligere tiders passive vi-ved-bedst-attitude. Her har Mellemløst Samvirke været blandt de organisationer i Danmark, der er gået forrest.

Frustrationernes holdeplads

Men er det ikke stadig de kloge, der belærer de mindre kloge, selvom bistandsverdenen arbejder ud fra tanken om ligestilling og partnerskab?

Først og fremmest kan man påpege, at partnerskabet i sig selv mangler ligeværd, når partnerne har så begrænsede muligheder for indflydelse på, hvad de kan få. Det er stadig folk fra Nord, der vurderer, hvad folk i Syd har brug for. Det kommer for eksempel til udtryk, når ngo'er i Syd tilbydes en dansker med bil uagtet egne ønsker om andre former for assistance. Herudover har mange af de danske udviklingsarbejdere, der sendes ud, et punkt der hedder 'støtte til kapacitetsopbygning' som en del af deres arbejdsbeskrivelse. Altså støtte til, at den lokale partner kan blive bedre til at udføre sit arbejde med at afhjælpe fattigdom.

I praksis kommer dette let til at betyde, at danskeren skal hjælpe lokale med at lære at planlægge alt, lige fra de overordnede strukturer for en forening, herunder demokratisk gennemsigtighed, vedtægter, valg og bogføring, til specifikke aktivitetsplaner, mødekultur og så videre.

Dette skaber ofte enorme frustrationer. Som en udviklingsmedarbejder udsendt for at undervise i rollespil beskriver det i sin netdagbog på www.ms.dk:

"Engang imellem bliver man sindssyg! Mest sådan en fornemmelse af ikke at forstå, hvad der foregår. Ligesom det er svært at forstå, at man den ene gang efter den anden kan aftale, at vi starter personalemødet kl. ni, og folk så først kommer kl. 10..."

En dansk kvinde udstationeret i en landsby i Kenya på fjerde år udtrykte sin overordnede frustration efter fire års arbejde således:

'De (lokale) har ingen forretningssans' og 'de ved simpelthen ikke, hvordan man planlægger'. De, der selv har været involveret i udviklingsarbejde, har nok hørt lignende udtalelser; de er vist ret almindelige!

Blandt partnere fra Syd har jeg hørt to typer udsagn: Mere veluddannede ngo-folk i Syd mener også folk i Syd mangler planlægningsans, forretningsevne og initiativ, de siger det endda mere direkte end danskerne. Andre og mindre veluddannede påpeger den glæde, de har af – i dette tilfælde – MS'erens bil og evne til at skrive ansøgninger.

Skal vi have nye roller?

Nu er alt naturligvis ikke frustration og problemer. Nogle partnerskaber fungerer bedre end andre, enten fordi de lokale tager planlægningsforsøgene til sig, eller fordi de selv er opdraget til samme tankegang. For eksempel læste jeg en dagbog fra et nepalesisk partnerskab, hvor partneren takker den danske udviklingsarbejder for at have vist dem mere effektive organiseringsformer. Rollerne er måske stadig lærer/elev, men hvis det virker, er der vel ingen grund til at klage.

Dog er det mit indtryk, at der i mange tilfælde er flere frustrationer og mindre fremgang end godt er. Derfor er det relevant at spørge:

1. Når udviklingsarbejderen kommer for at lære lokale, hvordan de bør organisere sig, er hun så ikke med til at cementere forskellen mellem kloge hvide og dumme sorte?
2. Når det ikke lykkes for hende at ændre de lokales syn på planlægning etc., cementerer det så ikke opfattelsen af dansk overlegenhed i forhold til lokale? Og hvordan vil de historier, hun fortæller hjemme i Europa være påvirket af denne oplevelse?
3. Opbygger det partnernes kapacitet, når nogle partnere føler, de skal trække materielle goder ud af for eksempel MS ved at sige ja til den medfølgende danske udviklingsarbejder?

Der er mange faldgruber for danskere, der er modige nok til at rykke teltpælene op og leve og opleve en meget anderledes virkelighed i Syd. Det ved MS og andre udviklingsorganisationer naturligvis godt. Når det alligevel ofte sker, at vores virkelighed støder sammen med den lokale, så skyldes det sandsynligvis, at de beskrevne skævheder i rollefordelingen ikke er bevidste holdninger, men historisk vraggoods, der er en del af den måde, vi opfatter os selv og hinanden på.

Skal vi gøre noget nyt, er det vigtigt, at vi bliver bevidste om, at vores hang til planlægning og organisering, møder og punktlighed ikke nødvendigvis er vejen frem i Afrika. Eller sagt på en anden måde: Når alle nu er enige om, at udviklingens ejere er de, der har brug for den, så er respekt for andre traditioner og måder at se verden på en forudsætning for reel udvikling. Hvordan vi giver slip på vores roller? Ja, hvis vi kan erkende, at vi har dem, så er det et første skridt.

Anne Mette Jensen er cand.comm.

annemette.jensen@gmail.com

Svar: Måske vi bare skulle sende dem en bil?

MS melder hus forbi

Formand for Mellemfolkeligt Samvirke (MS), Søren Hougaard, kan ikke genkende den virkelighed, Anne Mette Jensen beskriver; tværtimod synes han, det er grove og fejlagtige anklager.

- Jeg synes faktisk, påstandene er forkerte. Jeg er uenig i tilgangen. Jeg har mødt mange partnere i Syd, der siger, at det vigtigste er menneskene, og at det ikke er pengene og materiel input, men partnerskab og dialog, det handler om. Der er tale om erfaringsudveksling – vi lærer fra os og lærer af hinanden, siger Søren Hougaard.

Han henviser til en spørgeskemaundersøgelse, som MS lavede blandt sine partnere i Syd i 2004. Her svarede 90 procent af de lokale ngo'er, at de var tilfredse med samarbejdet med MS' udviklingsarbejdere. 80 procent mente, at MS' udviklingsarbejdere havde præcis de faglige og menneskelige kvalifikationer, der var brug for, og kun ti procent af samarbejdspartnerne savnede kendskab til kultur og sprog blandt de udsendte MS'ere.

Søren Hougaard er overbevist om, at udsendte medarbejdere vil være en vigtig del af fremtidens udviklingsbistand. Partnerskaber med lokale ngo'er åbner for nye perspektiver ud over de lokale projekter, mener han.

- Et eksempel er, når vi tager til WTO-topmøde til december; så arbejder vi på forhånd tæt sammen med partnere i Syd om hvilke krav, vi skal stille til den danske regering i forhandlingerne, siger Søren Hougaard.

Han køber ikke påstanden om, at partnerskaber er baseret på, at der kommer en klog hvid mand og belærer de lokale i Syd. Søren Hougaard understreger, at MS gør meget ud af at træne de udsendte i kulturforståelse, før de bliver sendt af sted.

- Men man skal heller ikke glemme, at Afrika er mindre udviklet end vores del af verden, og vi vil gerne hjælpe med at gøre det bedre. Det er jo en del af grundlaget for udviklingsarbejde, også selvom det kan lyde som om, at de kloge kommer og fortæller de mindre kloge, hvordan de skal løse deres problemer, siger Søren Hougaard.

/jg

Svar: Måske vi bare skulle sende dem en bil?

Danida: Der er fornuftige forklaringer

I Danidas kontor for personelbistand kan fuldmægtig Per Martin Larsen godt forstå Anne Mette Jensens kommentarer. Han kalder indlægget for 'den klassiske problemstilling i udviklingsbistanden.'

- Man kan næsten være enig i alle udsagn i artiklen. De fleste bistandsarbejdere vil kunne nikke genkendende til problemstillingen og de medfølgende frustrationer, siger Per Martin Larsen.

- Og hvem vil ikke hellere have en bil end en opblæst europæer, som ved bedst?, tilføjer han.

Per Martin Larsen mener dog alligevel, at rollefordelingen har sine fornuftige forklaringer. For at få forbedret levestandarden og sundhedstilstanden, få mere uddannelse og en bedre infrastruktur i udviklingslandene er det nødvendigt med dyder som god planlægning, strukturer, samarbejde, og at man overholder sine aftaler. Rådgiverne bidrager aktivt hertil, påpeger Per Martin Larsen.

- Men det er vigtig, at vi forsøger at forstå den anden kultur, og dette er noget, vi lægger meget vægt på, når vi udvælger og forbereder de rådgivere, Danida sender ud, påpeger Per Martin Larsen.

- Det er stadig min overbevisning, at brug af rådgivere er en nødvendig forudsætning for en god bistandsindsats i lang tid endnu i de fleste af vores samarbejdslande, siger Per Martin Larsen, og bemærker, at Danidas rådgivere til en vis grad også har en kontrolfunktion, fordi korrupsionen er høj i flere samarbejdslande. /sk

Debat

Voldsomme generaliseringer om FN

Af Mikael Bjerrum, Direktør for FN's Fødevarerprogram (WFP), Nordisk Kontor

Under overskriften 'Off the record' præsenterer journalist Øyvind Kyrø (ØK) på bagsiden af 'Udvikling 4/2005' nogle af sine (dårlige) erfaringer med FN-folk og udsendte hjælpearbejdere. Der er grund til at knytte et par kommentarer til artiklen.

Desværre er udgangspunktet for dialog ikke det bedste, når man ser på bemærkningen om at 'det gennemgående indtryk, at (FN-) medarbejderne enten er tavse som østers, fordi de ikke skal risikere, at deres tårnhøje lønninger bliver bragt i fare, eller fordi de er håbløst inkompetente til alt andet end klogeligt at holde bøtte'. Efter ØK's opfattelse er der to muligheder, hvis man er FN-ansat: Enten er man grisk, eller også er man idiot.

For det første er der ofte tungtvejende grunde til, at FN-ansatte ikke fortæller alle (herunder medie) alting. Ansatte i for eksempel FN's Fødevarerprogram (WFP) arbejder tit i lande og områder,

hvor der er kolossalt store problemer med sikkerheden. Det indebærer, at alle skal være ekstremt påpasselige med hvilken type information, der gives videre til folk uden for organisationen.

For det andet ser det ud, som om ØK har en forventning om, at samtlige FN-ansatte skal vide alt om, hvad der foregår. Det svarer til at spørge en portør på Rigshospitalet om eventuelle komplikationer ved en hjertetransplantation – og når man ikke får et relevant svar, så blive fornærmet og kræve, at pågældende må på medicenkursus.

For det tredje – og her kommer vi måske til et helt centralt element: Der er, set fra FN's side, ind i mellem meget dårlige erfaringer med kontakten til medierne. For ganske nylig oplevede en dansk FN-ansat at blive kontaktet af en dansk person i sin frokostpause på en café. Lidt hyggesnak mellem landsmænd om forholdene i landet viste sig to dage efter at være blevet til et 'interview', der blev bragt i et større dansk dagblad. Pågældende danske journalist havde ikke ulejlighet sig med at gøre den FN-ansatte opmærksom på, at han sad over for en journalist, endsize gøre opmærksom på, at de udtalelser, som blev løst fremført over en kop kaffe, var til citat.

Nu kunne en sådan enkeltstående begivenhed friste én til at skære alle journalister over en kam (jævnfør ØK's karakteristik af FN-ansatte) og kalde dem uetiske eller noget endnu værre. Men virkeligheden er, at samarbejdet mellem medierne og FN i langt de fleste tilfælde er glimrende.

Det er muligt, ja endog sandsynligt, at ØK har haft dårlige oplevelser med kontakten til FN-ansatte, men det berettiger ikke til de voldsomme generaliseringer, der fremtræder i artiklen.

Flagskibet er her

Vi vil hellere læse om levende mennesker end om abstrakte begreber som samtækningsindsats, skriver kommunikationsrådgiver Erik Morsing, der har læst Danidas nye Årsberetning.

Af Erik Morsing

Har man fulgt valgkampen de seneste par gange, kunne man let sidde med det indtryk, at Danmark er sunket til stenalderniveau, hvad u-landshjælpen angår. Og var der ikke noget med et projekt i Afrika, hvor en gruppe kvinder var blevet lovet nogle høns, de alligevel ikke fik på grund af nedskæringer i dansk u-landshjælp? Lettere forvirret bliver man derfor, når U2-sangeren Bono over for den samlede verdenspresse – som vi så det i TV-avisen i starten af juni – fremhæver lige netop Danmark som et eksempel til efterfølgelse. Måske er det ikke så slemt alligevel. Eller måske er Bono bare dårligt informeret.

Under alle omstændigheder er det den slags begivenheder – valgkamp, høns og Bono – der er med til at forme meningsdannelsen hos den danske skatteyder, uden hvis penge Danida ikke ville eksistere. Ens private meningsmåling blandt venner og familie – i det mindste i min omgangskreds – giver også et broget indtryk af værdien af dansk u-landshjælp. Er det ikke bare penge ned i et stort afrikansk hul af korrupktion og fejlslagne projekter? Det er en del af den virkelighed, Danida er oppe imod, når man skal sælge accepten af den danske u-landshjælp.

Medicinen mod misforståelser og uvidenhed er formidling og kommunikation, og her er Danidas årsberetning flagskibet, der beskriver, hvad vi får for pengene. Ganske vist er det ikke den almindelige dansker, der er målgruppen for årsberetningen. Den er født ud af et behov for at fortælle Folketingets politikere, hvad pengene går til og opfylder sikkert det formål. Alle tal er med, alle organisationer er nævnt, og der er redegjort for hver million.

Alligevel sidder man tilbage med en følelse af ikke at vide, hvad dansk u-landshjælp egentlig er, selv om man har læst alle 130 sider. En klog mand sagde en gang: Kunsten at kede er at få det hele med. Og her er det hele vitterlig med, men ikke i en speciel formidlingsvenlig form.

Vil man hente informationer om værdien af dansk u-landshjælp, er man bedre hjulpet med de blot 20 sider i nærværende blad, der med brug af cases og beskrivelser af projekter får fortalt, hvad u-landshjælp handler om.

Udviklingsministeren skriver i sit forord til beretningen, "at udvikling handler om forandring. Om aktive mennesker, der kæmper for et bedre liv". Men så lad os da se, hvad de har at sige og hvilke konkrete forandringer, der har været tale om. Lad os stifte bekendtskab med dem, der går rundt på Afrikas orange jord og skaber succesfulde og mindre succesfulde projekter. For eksempel gennem interviews med bistandsarbejdere, projektledere og modtagere af bistandspenge. Interviews og cases sætter kød og blod på aktiviteterne og gør dem nærværende på en helt anden måde end konstateringer af, at der i Irak er brugt 12 millioner kroner til "samtækningsindsatser ... så som opstilling af

vandpumper og renovering af skoler og hospitaler”. Udover at jeg aldrig har tænkt på opstilling af en vandpumpe som en samtækningsindsats – et ord jeg dog også først nu stifter bekendtskab med – så vil jeg hellere læse om, hvad den vandpumpe har betydet for konfliktløsningen. Kunne der have været et interview med en person, der har været involveret i at opstille pumpen og måske endda selv har haft sand under neglene?

I årsrapporten kan man læse, at Danida bruger 38 millioner kroner på oplysningsarbejde. Hvad det er for oplysningsarbejde, kan man ikke se i detaljer, men en lille del af dem må kunne bruges til at menneskeliggøre u-landshjælpens kommunikationsflagskib. Sprogligt bærer årsberetningen også præg af, at sagsbehandlerne selv står for teksten. ’Danmarks bidrag til et globalt partnerskab’ er ikke en overskrift, der vækker læselyst. Kunne man have kaldt den ’Danmark presser andre lande til at yde mere’? Altså fokusere mere på at beskrive handlingerne – hvad Danmark rent faktisk gør – end blot at fortælle temaet for artiklen i overskrifterne.

Mange artikler begynder med måned og årstal, der er mange tal i teksterne, og embedsmandssproget trænger til en journalistisk bearbejdning. Jeg sidder også med fornemmelsen af, at de 30 linjer, der beskriver den danske hjælp til ofrene for flodbølgen i Asien i juledagene 2004, burde have haft en anden indgangsvinkel end ’Beredskab gjorde effektiv dansk nødhjælp mulig’. Formidling handler i høj grad om form, og skal formidlingen være troværdig, må man også fortælle om de fejl, der er begået.

Danidas årsberetning 2004 indeholder mange gode faktuelle oplysninger, for eksempel en ordliste og en værdifuld oversættelse af de mange forkortelser i den internationale bistandsverden. Blev u-landshjælpen formidlet i en mere moderne form, ville Danidas årsberetning vitterlig være stedet, hvor mange flere end Folketingets politikere kunne blive bekræftet i, at en stor del af de 10,5 milliarder kroner er givet godt ud.

Erik Morsing er kommunikationsrådgiver og partner i kommunikationsfirmaet Communiqué as.

Offentlige goder med nuancer

Ny debatbog kobler offentlige goder og menneskerettigheder sammen. Bogen kommer godt rundt om emnet, men debatten, den rejser, vil nok primært foregå blandt fagfolk.

Af Troels Lund Poulsen (MF)

Med debatbogen ’På vej mod nye globale strategier – om offentlige goder og menneskerettigheder’ har det akademiske miljø i Danmark taget hul på den centrale debat om offentlige goders tilvejebringelse på globalt plan.

For mange hersker der ingen tvivl om, at nationalstater har pligt til at tilvejebringe en række grundlæggende offentlige goder. Det er imidlertid langt fra alle stater, der formår dette. I forlængelse heraf har vi således også for længe siden erkendt, at vi har et fælles ansvar over for mennesker i sådanne stater. Blandt andet derfor er diskussionen om tilvejebringelsen af globale offentlige goder vigtig, og derfor er bogens emne relevant såvel som interessant.

Begrebet globale offentlige goder blev introduceret af FN’s Udviklingsprogram (UNDP) for fem år siden. Denne bog er den første større danske fremstilling, der diskuterer og viderefører UNDP’s arbejde.

Med udgangspunkt i at offentlige goder og menneskerettigheder understøtter hinanden, leverer bogen en omfattende og vidtrækkende undersøgelse af offentlige goders anvendelighed på globalt plan. Således behandler en række fremtrædende forskere og fagkyndige emnet i forhold til ’fred og sikkerhed’, ’stat og borger’, ’adgang til viden’ samt ’operationalisering og afgrænsning til private goder’.

En af bogens styrker er således, at den diskuterer begrebet offentlige goder på mange forskellige områder og niveauer. Samtidig drøftes de nævnte hovedområder i flere indlæg, hvorfor debattens nuancer og alsidighed inden for det enkelte område ligeledes fremstår tydeligt.

Bogen afsluttes med en generel debat, der – udover at opsamle forfatternes analyser af globale offentlige goder i forhold til hvorvidt godet ønskes – kan produceres og faktisk leveres – også rejser spørgsmålet om selve implementeringen. Herved debatteres også det nødvendige samspil mellem den globale, den regionale og den nationale indsats.

Bogen er et oplæg til debat og skal derfor ses som et sådant! Bogen efterlader læseren med flere spørgsmål end svar, og det giver stof til eftertanke. Præcis som en debatbog skal. I den forbindelse er det imidlertid vigtigt at bemærke, at bogen er skrevet af eksperter og derfor i vidt omfang også til fagkyndige på området. Bogen er således ikke et tilstrækkeligt udgangspunkt for en bredere almen debat.

Det er redaktørernes ønske, at bogen vil bidrage til en videre debat på området. Med det omfattende perspektiv bogen anlægges, har jeg svært ved at tro andet, end at dette ønske vil blive imødekommet.

På vej mod nye globale strategier – om offentlige goder og menneskerettigheder

af Erik André Andersen, Birgit Lindsnæs og Stig Rée (red.)

Udkommer 15/8.

DJØF Forlag, 400 sider.

Troels Lund Poulsen er udenrigspolitisk ordfører for Venstre.

De 10 Bedste rejse- og reportagebøger om u-landene

Fra Livingstone til Lonely Planet

Udvikling afslutter her sin kanon-trilogi for litteratur fra og om de varme lande med de ti mest betydningsfulde rejse- og reportagebøger.

Af Kati'c og Kjar

Er Asien blevet væk?, spørger en læser, nemlig stud.scient.pol. Daniel Faust Nathansen, der også er redaktør af tidsskriftet Politik på Statskundskab på Københavns Universitet. Han har læst Udviklingsfaglitterære kanon og giver blandt andet valget af de ti bedste bøger følgende kommentarer med på vejen:

‘Desværre begår Udvikling en klassisk fejl i sin udvælgelse ved næsten udelukkende at fokusere på den ‘bløde’ del af samfundsvidenskaberne. Derfor er listen nærmest klinisk rensset for udviklingsøkonomisk tyngde og fremstår som en – undskyld udtrykket – relativ tynd kop te. Denne fejltagelse understreges yderligere af valget af Bauman som repræsentant for et ‘globaliseringsperspektiv’. Også her kunne man have valgt mere vedkommende forfattere som for eksempel nobelpristager Stiglitz, Krugman eller tidligere verdensbanksøkonom og rådgiver for Kofi Annan, Jeffrey D. Sachs. Det er sprængfarligt og meget relevant stof for u-landsforskning og udviklingsteori.’

Tak for kaffe! Men vi forsøger os gerne igen. Udvikling præsenterer her det tredje og sidste afsnit i den store kanon om de bedste og mest epokegørende bøger fra og om de varme lande. Denne sidste del af kanon-trilogien er dedikeret til rejse- og reportagebøger fra fjerne himmelstrøg.

Traditionen tro; først lidt namedropping: Bøger, der er tæt på klassikerstatus, men som ikke blev fundet tunge nok:

H.C. Andersen En digters bazar (Kjøbenhavn 1842), der regnes for Andersens største rejsebog, er en vidunderlig smuk beretning om den gamle digters rejse til Orienten. Bevæger vi os ind i næste århundrede, er der umiddelbart tre titler, der falder i øjnene. Det er Aage Krarup Niensens biografi og rejseskildring Mads Lange til Bali (1926), polarforskeren Knud Rasmussens Den store slæderejse (1932) og Karl Eskelunds rejseskildring fra Nepal Den glemte dal (1958). Gode bøger, som vi desværre ikke fik plads til i kanonen.

Går vi længere op mod vor tid, så skal to bøger nævnes. Troels Kløvedals Kærligheden, kildevandet og det blå ocean fra 1978 og Carsten Jensens Jeg har set verden begynde fra 1996. De har været dagsordensættende for rejselitteraturen i deres tid.

Jagtbøger kan være noget af det mest dræbende kedsommelige. Men der er undtagelser. Storvildtjægeren F.C. Selous var jæger og plattenslager og strejfede om i det sydlige Afrika i 1870'erne, ofte som den første hvide mand på sletten. I 1881 udgav han A Hunter's Wanderings in Africa. Her får læseren et indblik i en pionértid – og i, hvor ufatteligt mange vilde dyr, der dengang

fyldte den afrikanske jord. Siden blev Selous en legende. Manden fik Tanzanias mest utilgængelige – Afrika største – dyrepark og Rhodesias mest bestialske elitesoldater opkaldt efter sig.

Nuvel, lad os få fyret kanonen af:

Ibn Battuta rejste omkring 1325 fra sin fødeby Tanger på pilgrimsrejse, Haj. Turen gik over landjorden tværs over Nordafrika og videre ned i Arabien – og da han havde nået Mekka, fortsatte han. Det blev en tur på næsten 120.000 km. Gennem hele datidens muslimske verden – og mere: Bagdad, Damaskus, Betlehem – Etiopien, Aden, Mombasa, Oman, Indien, Anatolien, Sortehavet, Krim, Konstantinopel, Volga, Samarkand, Afghanistan, Maldiverne, Chittagong, Vietnam, Shanghai, Beijing – plus det løse. På direkte ordre fra sin konge vendte han hjem – via Timbuktu – slog sig ned i Marokko og samlede rejsen i én bog, Rilah – mine rejser. Fascinerende læsning om, hvad der kunne lade sig gøre for 650 år siden, og om hvordan verden så ud dengang. Rilah fås ikke på dansk som enkeltværk, men en Thyge C. Bro udgav i 2001 Ibn Battuta. En arabisk rejsende fra det 14. Århundrede.

Der er flere fine klassikere af gode, gammeldags opdagelsesrejsende. For eksempel 1700-tallets backpacker, skotten Mungo Park, der rapporterer ganske fordomsfrit fra Vestafrika. Det bliver dog den noget mindre humanistisk indstillede Henry Morton Stanley, der finder plads på kanonen. Stanley var en grov bølge, der intet middel skyede for at komme frem i verden – men du store, hvor han dog kunne skrive. Intet under at hans bøger kom i så kolossale oplag, at de stadig kan findes i de fleste danske antikvarier. Valget falder på Hvorledes jeg fandt Dr. Livingstone fra 1872 – dengang man kunne høste stor social anerkendelse i et middagsselskab ved at fortælle, at man var storvildtsjæger.

Den mest berømte danske bog om Afrika – bortset fra Jørgen Clevins fortælling om Strudsen Rasmus – er nok Karen Blixens Den afrikanske Farm fra 1937. Karen Christentze Blixens Kenya-skildring blev filmatiseret i 1985 med Meryl Streep i hovedrollen. Ikke overraskende valgte Hollywood at lægge vægten på Blixens kærlighedsforhold til englænderen Denys Finch-Hatton. Den afrikanske Farm handler dog nok så meget om udviklingen, der ubønhørligt maser sig ind på nomadefolket masaierne, der presses bort fra deres græsgange.

Thorkild Hansens Det lykkelige Arabien (1962) er en gribende skildring af en syv mand høj videnskabelig ekspedition, som den danske Kong Frederik den 5. i 1761-67 udsendte til den arabiske verden. Landmaleren Carsten Niebuhr var det eneste ekspeditionsmedlem, der vendte hjem i live.

Hansens gribende bog om Niebuhr – hvis dagbog netop er blevet genudgivet – fører os vidt omkring til blandt andet datidens Yemen og Irak. Men Det lykkelige Arabien er også en underholdende, psykologisk skildring af et forskerteam, hvor deltageres selvfølelse ikke fejler noget, men hvor samarbejds klimaet er helt i bund. Thorkild Hansens bog bygger på en imponerende mængde research. Og så er den utrolig smukt skrevet.

Fortvivl ikke, hvis du aldrig har hørt om Tony og Maureen Wheeler. I starten af 70'erne rejste dette nygifte par fra Storbritannien via Asien til Australien i et forsøg på at udskyde arbejdslivets hårde realiteter. Det kom der en rejseguide ud af kopieret, samlet og clipset ved køkkenbordet. Siden er The Lonely Planet rejsebøgerne bare vokset og vokset. Både i tykkelse, oplag og antal udgivelser. Således er der udkommet 650 forskellige Lonely Planet-guides på 14 sprog. Ingen tvivl om at denne backpacker-bibel har været og er kulturbærende. Nu også som tv.

The Great Railway Bazaar handler ikke så meget om, hvordan de indfødte går og har det. Men Paul Theroux' The Great Railway Bazaar: By Train Through Asia (1975) er fremragende rejseraportagelæsning fra Den Tredje Verden og fyldt med respekt for de mennesker, der rejser med og blandt forfatteren. Bogen er den ultimative beskrivelse af blandt andet Indiens fantastiske jernbanenet og den vanvittige omgivende verden. Læs den, og du må bare ud at rejse bagefter. Theroux er i øvrigt også forfatter til Moskitokysten.

Myten blandt Australiens indfødte folk fortæller, at i Drømmetiden skabte forfædrene verden gennem deres sang – og hvis man kender disse sange, kan man bruge dem som kort og synge sig vej. De to rejsende i Bruce Chatwins Drømmespor (1988) (The Songlines, 1987) trænger ved hjælp af de gamle skabelsesmyter, de gamle sanglinier, ind i et univers, som får blodfattig vestlig civilisation til at virke primitiv. Chatwin blev i øvrigt noget af en kulturfætter, dels på grund af sine rejsebøgers emner og stil, men også fordi han var et fascinerende menneske. Han døde af aids i 1989.

Det er ikke meget polsk litteratur, som er oversat til dansk. Det er Ryszard Kapuściński heldigvis. Han har gennem 30 år sat standarden for alle andre, der ønsker at fortælle, hvordan folk i Den Tredje Verden oplever de begivenheder, vi andre bare hører få linjer om. Hans sprog er inciterende, og få evner som han at sidde fast i en togkupe, på en rutebilstation eller en støvet landsby og gøre sine iagttagelser til filosofi over det lokale liv. Alle Kapuściński bøger er fremragende. Det gælder Another day in life (reportager fra Angolas selvstændighedskrig) og Ibenholt. Men Latinamerika skal ikke mangle på vores kanon, og derfor vipper vægten over til Fodboldkrigen fra 1991 med fortællinger fra både i Latinamerika og Afrika.

Fra de myldrende storbyer til regnskovens frodige mørke fortæller Peter Tygesen i Congo – formoder jeg (2001) en række personers skæbnehistorier fra landet i evig forandring. Sideløbende fortælles Congos egen historie fra de første europæeres ankomst i slutningen af 1400-tallet, over udbytteren Kong Leopold, drømmeren Lumumba og heksekunstneren Mobutu, helt frem til Kabila og nutidens store Congokrig. Et fremragende stykke dansk afrikaformidling!

At give kanon-status til en bog udgivet i år er uden tvivl komplet i strid med alle regler – så det gør vi! Den rhodesisk-fødte Alexandra Fullers dybt foruroligende anden bog om Zimbabwe og omegn, Krigens dæmoner – på rejse med en afrikansk soldat (2005), er en forfærdende og fascinerende fortælling om en rejse med en af det hvide Rhodesias elitesoldater tilbage til slagmarkerne i det vestlige Mozambique. En beretning om livet som det leves i det moderne Zambia, Zimbabwe og Mozambique i den evindelige konflikt mellem hvid og sort. Og en rystende beskrivelse af de år, som enhver krig medfører.

God læselyst og god rejse!

Læs i Udvikling nr. 3/2005:

Skønlitterær kanon

Og i 4/2005:

Faglitterær kanon

Tak for litterære indspark!

Udvikling bukker og takker for værdifulde forslag fra Mellemføleligt Samvirkes Bibliotek i København, forfatter Peter Tygesen, lektor Lars Kabel, seniorrådgiver Tone Bratteli (NORAD), journalisterne Jesper Heldgaard og Øyvind Kyrø, web-master Marianne Østergaard, Mik Aidt og Ivan Rod.

TOP 10 – De bedste rejsebøger fra de varme lande

1. Thyge C. Bro: Ibn Battuta. En arabisk rejsende fra det 14. Århundrede
2. Henry Morton Stanley: Hvorledes jeg fandt Dr. Livingstone
3. Karen Blixen: Den afrikanske Farm
4. Thorkild Hansen: Det lykkelige Arabien
5. Lonely Planet Guides
6. Paul Theroux' The Great Railway Bazaar: By Train Through Asia
7. Bruce Chatwin: Drømmespor
8. Ryszard Kapuściński: Fodboldkrigen
9. Peter Tygesen: Congo – formoder jeg
10. Alexandra Fuller: Krigens Dæmoner

Hov, Latinamerika er blevet væk

DR og TV2 svigter u-landsstoffet. Latinamerika er således stort set forsvundet fra sendefloden, sagde medieforsker ved Udviklings læsermøde om dansk fjernsyns dækning af verden langt herfra.

Tekst og foto: Stefan Katić

- Angrebet på tvillingetårnene i New York den 11. september kom som et chok, også for medierne. Disse få sekunder har siden hen ændret mediernes dagsorden på markant vis. 75 procent af udenrigsstoffet på DR og TV2 handler således om vestens konflikt med islam. Det er sket på

bekostning af emner fra u-landene som landbrug, turisme, produktion, WTO og så videre. Et helt kontinent som Latinamerika er stort set blevet usynligt i de danske tv-medier.

Konklusionerne kommer fra lektor Lars Kabel fra Danmarks Journalisthøjskole i Århus, der optrådte ved Udviklings læsermøde – det første af slagsen – i juni. Lars Kabel fortalte godt 60 tilhørere i en tæt pakket Chester's Bogcafé på Christianshavn om sin undersøgelse Verden langt herfra.

Lars Kabel har målt, vejet og analyseret nyhedsindslag og baggrundsudsendelser fra DR og TV2 om u-landene, den arabiske verden og mellemindkomstlandene, som DR og TV2 viste – plus et stort antal faktaprogrammer i 2003.

Konflikt, konflikt, konflikt

Konklusionen er, at DR og især TV2 svigter deres public service-forpligtelser. Som Lars Kabel sagde til det fremmødte publikum i bogcafeen:

- 10 procent af nyhederne handler om de ikke-vestlige lande. Men det er fordi indslag om Irak tæller med – ellers ville vi være nede på fem procent!

Og hvorfor er det så sådan? Fordi det journalistiske kriterium for 'en rigtig nyhed' stadig i altovervejende grad hedder konflikt:

Ifølge Lars Kabels målinger af sendefladen handler 76-80 procent af stoffet fra Syd om nationale og internationale konflikter. Det har ifølge rapportens forfatter to effekter. Den ene er, at DR og især TV2 forsømmer at dække langsigtede udviklinger til fordel for dramatiske, konfliktfyldte historier. Den anden – og mere alvorlige – er, at når de fjerne lande igen og igen præsenteres som utrygge steder fulde af konflikter, ja så sætter det spor hos seerne.

Vi elsker Vagn

Seermålinger viser, at klassiske dokumentarudsendelser om samfundsforhold i u-landene ikke kan samle meget mere end 30-40.000 seere. Men, bemærkede Lars Kabel, det er nok ikke uden grund, da den type udsendelser typisk sendes 23.40 på DR2. Han mente, at den slags nicheudsendelser – trods lave seertal – ikke desto mindre er vigtige som dagsordensættere.

Topscoreren inden for de længerevarende faktaprogrammer fra fjerne himmelstrøg var Vagn i Indien, der i gennemsnit blev set af 868.000 seerne. Rejsemagasinerne er således blevet en meget væsentlig kilde til, hvad danskerne får at vide om lande langt fra os, konkluderede lektor Lars Kabel.

*Stefan Katic er redaktør på Udvikling.
stekat@um.dk*

Verden langt herfra

En analyse af dansk tv's dækning af de traditionelle u-lande, de arabiske lande og mellemindkomstlande (Argentina, Thailand etc.). Undersøgelsen er bestilt og finansieret af Danida. Udgivet af Center for Journalistik og Efteruddannelse, april 2005. Rapporten kan download på www.cfje.dk

VM-kvalifikation i Afrika

Mens det danske fodboldlandshold kæmper en lidt fortvivlet kamp om 2. pladsen i sin kvalifikationsgruppe om at komme med til Verdensmesterskaberne i fodbold i Tyskland i 2006, går det en del bedre for flere af Danidas afrikanske samarbejdslande.

Ikke mindst Ghana, der ligger på en flot førsteplads i den afrikanske Gruppe 2, efter ghaneserne på udebane vandt over ingen ringere end Sydafrika. Det var Matthew Amoah, der bragte ghaneserne foran efter 59 minutter og Michael Essien, der slog sejren fast i kampens sidste minutter.

Burkina Faso fik også en flot 2-0 sejr over DR Congo, og Uganda slog Cape Verde med 1-0 på et mål af Geoffrey Sserunkuma i 36. minut.

Men ikke nok med det. I den afrikanske Gruppe 1 vandt Zambia 2-1 over Mali på mål af Linos Chalwe og Collins Mbesuma - og puster nu Togo i nakken i kampen om at komme med til VM i Tyskland. Kun et point adskiller de to lande.

Næste runde spilles den 2. september, men her har Zambia en svær kamp i Lusaka mod Senegal, mens Togo på papiret har en mere overkommelig opgave mod Liberia, der ligger nummer sidst i den afrikanske gruppe 1.

/pk

Civilsamfundet stiller krav

Græsrodder fra så forskellige lande som Mali, El Salvador og Filippinerne mødtes i København i juni måned. Under overskriften 'Frihed til alle' krævede repræsentanter fra ngo'er i 37 forskellige lande, at civilsamfundet skal være fast deltager i internationale processer på alle niveauer. Den konkrete baggrund for den noget abstrakte formulering er, at FN i september måned holder topmøde fordi det er fem år siden, verdens lande forpligtede sig til at nå de otte 2015 Mål om at halvere verdens fattigdom. Topmødet skal gøre status på, hvordan det så rent faktisk går, og det er her, at civilsamfundet kræver at blive hørt. Det var FN-forbundet, der havde inviteret til konferencen. Konferencens slutdokument kan findes på www.una.dk

/ssv

cand.afrika

Afrika-studiet ved Københavns Universitet bliver nu en egentlig kandidatuddannelse. Fremover kan studerende med en relevant bachelorgrad tage deres sidste to år på universitetet med fokus på afrikansk politik, økonomi, geografi, kultur og sprog. Afrika-studiet vil med andre ord fortsat være tværfagligt, og fysisk vil det stadig befinde sig på Teologisk Fakultet i Københavns indre by. Forskellen er, at de studerende vil få titlen cand.mag. som belønning for anstrengelserne, der blandt andet indebærer undervisning i swahili. Studiestart er som andre steder 1. september 2005.

/ssv

Nyt om navne

BILATERALE LANGTIDSRÅDGIVERE

(Ansatte på sektorprogrammer, der administreres af Danida og regeringer i modtagerlandene).

MA/ph. d. David Annandale, 47, er den 24. juni 2005 kontraktansat som seniorrådgiver ved Environment & Urban Sector Development Programme (NECS) i Bhutan med tjenestested i Thimpu.

M. Sc. Public Administration Rudi Van Dael, 35, er den 1. juni 2005 kontraktansat som uddannelsesplanlægger ved Education Sector Programme i Bhutan med tjenestested i Thimpu.

M. Sc., cand.polit Henrik Hansen, 42, er den 25. maj 2005 kontraktansat som seniorrådgiver ved VASS i Vietnam med tjenestested i Hanoi.

M.Sc. Carlos A. León-Romero, 45, er den 30. juni 2005 kontraktansat som rådgiver ved Transportsektorprogrammet i Nicaragua med tjenestested i Managua.

M.Sc., ingeniør Thomas Fleurine Sørensen, 32, er den 1. juni 2005 kontraktansat som rådgiver ved Local Roads Division i Uganda med tjenestested i Entebbe. Thomas Fleurine Sørensen kommer fra en stilling som Business Development Manager i Carl Bro a/s.

UDENRIGSMINISTERIET

Cand.polit. Søren Mensal Kristensen, 36, er ansat som fuldmægtig i sekretariatet for Blandede Kreditter. Søren Mensal Kristensen kommer fra en stilling som programkoordinator på ambassaden i Ouagadougou.

Cand. scient.pol. Anne Louise Winsløv, 29, er ansat som fuldmægtig i Udenrigsministeriets Asien kontor (ASI). Anne Louise Winsløv har tidligere været ansat som organisationskonsulent i UNDP, New York.

NGO'ER

Cand.merc. Jakob Brix Christensen, 32, er udsendt til Sudan for Læger uden Grænser. Her skal han være økonomisk ansvarlig for en række medicinske projekter bl.a. i Darfur-regionen.

Charlotte Dyhr, 34, er ansat som fundraiser hos Mellempfolkeligt Samvirke.

Sygeplejerske Gry Willum Frederiksen, 29, er udsendt til Sierra Leone for Læger uden Grænser. Her skal hun arbejde på et hospitalsprojekt i landets næststørste by Bo og uddanne og sikre kvaliteten af plejen fra de lokale sygeplejersker.

Journalist Kirsten Lund Larsen, er valgt til ny formand for Folkekirkens Nødhjælp efter landsdommer Stig Glent-Madsen, Viborg. Kirsten Lund Larsen er generalsekretær for KFUM og KFUK i Danmark. Hun har tidligere været ansat i Folkekirkens Nødhjælp og var vicegeneralsekretær for Folkekirkens Nødhjælp fra 1997-2000.

Sygeplejerske Marianne Looft er udsendt til Somali-regionen i Etiopien for Læger uden Grænser med henblik på at kortlægge behovet for mad og vand til flygtningene i området, der hovedsageligt kommer fra Somalia. Det er Marianne Loofts niende mission for Læger uden Grænser.

Sygeplejerske Lone Lund, 42, er udsendt til Zimbabwe for Læger uden Grænser. Her skal hun koordinere behandlingen af aids-syge patienter i landets næststørste by, Bulawayo.

Cand.negot. Lotte Lohmann Mikkelsen er ansat som programkoordinator på Afrikas Horn for Dansk Røde Kors. Lotte Lohmann Mikkelsen har tidligere arbejdet for UNICEF i Iran og for Mellemlfolkeligt Samvirke i Zimbabwe.

Sundhedsplejerske Carin Corfitz Nielsen, 62, er udsendt til det sydlige Burma for Læger uden Grænser. Her skal hun arbejde på et projekt, hvor befolkningen kan blive behandlet for bl.a. hiv/aids, malaria og tuberkulose.

Cand.jur. Lars Juul Nielsen, 40, er ansat som HR-sektionsleder i Mellemlfolkeligt Samvirke. Lars Juul Nielsen har bl.a. tidligere været ansat i konsulentfirmaet PA og været direktør for HR & Kommunikation i Det Berlingske Officin.

Sygeplejerske Anne Mette Klingenberg Nielsen, 27, er udsendt til Angola for Læger uden Grænser. Her skal hun være ansvarlig for sygeplejen på et distriktshospital i Camacupa-provinsen.

Ingrid Kafton Smidt, 53, er udsendt af ngo'en Dansk Ethioper Mission som rådgiver for et undervisningscenter for kvinder i Monrovia, Liberia. Centret arbejder for at forbedre kvinders økonomiske og sociale forhold samt bearbejde eventuelle krigstraumer.

Fotograf Lotte Ærsøe, 45, er udnævnt til redaktør af Ibis-tidsskriftet ZigZag. Lotte Ærsøe har været informationsmedarbejder i Ibis siden 1998.

Andre

Cand.comm. Peter Bloch er ansat som leder af presse- og informationsarbejdet i Center for Kultursamarbejde med Udviklingslandene (CKU).

Antropolog Anne M. Rasmussen er ansat af CKU og Fagligt Forum som dialogkoordinator under Images of the Middle East. Anne M. Rasmussen har ansvaret for planlægning og gennemførelse af konferencer, dialogmøder og workshops under Oplysningsprogrammet i forbindelse med Images of the Middle East 2005-2007.

MA i Politics, Wafa Osama Ibrahim, er ansat som researcher ved Det Dansk-Egyptiske Dialoginstitut i Cairo. Her skal han arbejde inden for arbejdsområderne god regeringsførelse og transparency.

Ministerråd Lars-Henrik Worsøe, 53, er ansat som Senior Counsellor i Den Inter-Amerikanske Udviklingsbank (IADB) i Washington. Lars-Henrik Worsøe kommer fra en stilling i Udenrigsministeriets kontor for Mellemløsten og Latinamerika (MELA), hvor han har arbejdet med Det Arabiske Initiativ.

MA i Arabiske studier, Hanna Ziadeh, er ansat som researcher ved Det Dansk-Egyptiske Dialoginstitut i Cairo. Her skal han arbejde med nye arabiske medier og deres relevans for arabere i Europa og Danmark. Hanna Ziadeh har tidligere været ansat i Finansministeriet og Københavns Kommune.

Ny chef for WTO

Den tidligere EU-kommissær for handel, franskmænden Pascal Lamy, 58, er blevet udpeget som ny generaldirektør for Verdenshandelsorganisationen WTO. Dermed får Lamy, der var EU's chefforhandler under de sammenbrudte Cancun-forhandlinger i 2003, chancen for at styre Doha-forhandlingsrunden i mål – i retning af en mere liberal verdenshandel.

Safari-Jensen på bistandsjagt

Af Helle Maj, Pretoria

Safari-Jensen har boet 25 år i Afrika uden at få en krone i dansk bistand. Han skyder fortsat skarpt med elefant-bøssen mod Danida, MS og andre godtroende fjolser. Seneste skud fra Safari-arrangøren er en klumme på nettet – om dansk bistand til kontinentet.

“Der er nok at gå i gang med – der bliver givet tilskud til make-up kurser – badminton- og fodboldklubber – Frisørforbundet – markedsføring af rejser og fremstilling af yoghurt, hvor Danida bistanden indtil nu fortrinsvis er anvendt til indkøb af udrangerede mejerimaskiner fra Danmark, løn til ejeren og dennes totalt håbløse datter, mens der kun lejlighedsvis har været penge til overs til råvarer i fabrikationen. Ebberød Bank? – nej det er helt vaskeægte DANIDA projekter – eksempler på et enestående og organiseret misbrug af dansk godgørelse”.

Sådan står det sort på lysebrunt i Holger Jensens nye Fokus på Afrika-klumme på internettet.

- Afrika har altid været så dejligt misbrugt i Danmark. Når bare en sort regering er kommet til magten i Afrika, så kan der falde en atombombe på kontinentet, uden at nogen interesserer sig for det. Tag Zimbabwe: Det var et selvforsynende land med en god infrastruktur. I dag er det et u-land, hvor halvdelen af befolkningen overlever på nødhjælp fra omverdenen, den frie presse er destrueret, og såvel retssystemet som det politiske system totalt korruperet. Alt sammen uden at det har givet særlige dønninger hos de traditionelt højtråbende organisationer som Danida, Folkekirkens Nødhjælp eller MS. Jeg vil gerne prøve at skabe en kritisk interesse for, hvad der egentlig foregår i Afrika, siger Holger Jensen til Udvikling.

Konkurrenceforvridende bistand

'Åh, nej. Ikke Safari-Jensen igen', vil mange måske sukke. Det er dem, der husker den unge herregårdsskytte fra Thy, der drog til Sydafrika i 1980 og trods sanktioner mod apartheidstyret – og til stort raseri for danske anti-apartheid-aktivister – fragtede danske turister på jagtsafari til landet. Manden der mente, at de sorte altid vaklede et skridt tilbage, når de hvide raskt gik to skridt frem.

Sydafrika er siden kommet af med apartheid. Men Jensen er der endnu. I sin nye klumme på nettet kaster jægeren og safari-arrangøren sig over det, han ved mest om: Bistand til turisme og til naturbevarelse.

- For mig har det været dybt generende, at der kommer et dansk rejsefirma spadserende til Afrika med u-landsbistand i halen. Det kan jeg ikke se, er nødvendigt. Vi er mange, der har overlevet gennem salg af kvalitetsrejser uden nogensinde at modtage offentlig støtte, siger Holger K. Jensen.

- En minister har personligt fortalt mig, at man er ret så ligeglad, blot midlerne bliver givet ud i henhold til de politiske aftaler. Min trøst må være, at jeg ikke selv er skatteborger i Danmark. Men konkurrenceforvridende er det, fastslår han.

På sin hjemmeside stiller Jensen spørgsmålstegn ved værdien af støtten fra Udenrigsministeriets Privat Sektor program til konkurrenten.

"Var det hele et kæmpestort fupnummer, som størsteparten af de sydafrikanske Business-to-Business projekter, hvor de lokale sorte partnere oftest forsvandt eller rendte med kassen? Netop Jyllands-Posten påviste nemlig i en artikelserie, at hver midlertidig arbejdsplads skabt gennem projekterne havde kostet mere end 1 million kroner i gennemsnit – et vanvittigt beløb i Afrika, hvor man kunne ansætte 100 ufaglærte arbejdere på fuldtid i 10 år for det samme beløb".

Bistanden – en moralsk sovepude

Jensens anden kæphest i Afrika-klummen er dansk bistand til naturbevarelse. Ikke at Jensen har noget mod naturbevarelse. Som jæger ligger det ham ret meget på sinde, at Afrikas vilde dyr ikke bliver udryddet. Men afrikanerne kan godt klare arbejdet, hvis de ellers tog sig sammen, mener han.

- Tusindvis af hvide farmere har skabt et økosystem med vildtarter og dermed skabt gode arbejdspladser i Sydafrika. Hvis Afrikas lande havde regeringer, som førte en ansvarlig økonomisk politik, så ville den slags projekter for længst være startet med privat kapital, men nu skal danske skatteydere endnu engang bøde for de uansvarlige politikere i Den Tredje Verden, som ikke selv ønsker eller gider beskytte dyrelivet.

Holger Jensen holder til i Pretoria, hvor han har et stort gæstehus. Der er swimming-pool og ænder i haven. I spisesalen hænger elefanthoveder, bøfler og gazeller på væggene. Ude i garagen holder to Rolls Royces. Kort fortalt er Jensen en mand, der ikke har brug for dansk bistand. Men det forhindrer ham ikke i at have en mening om den, siger han.

- Danmark bruger bistanden som en moralsk sovepude. Og det er da også fristende at give bistand. Men det kan jo ikke nytte noget, når de afrikanske præsidenter køber privatfly til en halv milliard kroner, når politikere køber flåder af luksusbiler og bruger penge til højre og venstre på privatforbrug. Man må dog trods alt stille nogle krav til de pågældende regeringer og sige: 'Okay, vi hjælper jer, og vi vil også godt sørge for, at I får lagt vandledninger ud i sorte negerlandsbyer, men så må I også prioritere bare en lille smule af jeres egne midler i en lille smule ordentlig, social retning, så I går bare en lille smule op i at hjælpe jeres egen befolkning', siger Holger Jensen.

I øvrigt mener Jensen

- Det er jo fuldstændigt unødvendigt at give bistand til de fleste lande i Afrika. De har glimrende ressourcer, muligheder, billig arbejdskraft og kunne udvikle deres eget økonomiske system uden hjælp udefra.

- Det må man så konstatere, at de pågældende regeringer ikke har gjort. Hensigten med bistanden har derfor nok været at hjælpe der, hvor afrikanske lande har fejlet. Men det har Danmark gjort på en facon, som er ineffektiv og rent ud sagt konkurrenceforvridende, siger den danske Afrika-veteran.

Holger Jensen lægger ikke skjul på, at han havde håbet, Fogh-regeringen ville have sat mere fokus på u-landsbistanden.

- For det med, at jeg siger nogle meget onde ting om Danida, er ikke rettet mod personer. Det er rettet mod nogle principper, slutter Holger Jensen forsonligt til Udvikling. Knap så forsonlig er hans teaser til næste Afrika-klumme på nettet:

“I næste måned fortæller vi om hvorledes udenrigsminister Per Stig Møller helt bevidst syltede en kritisk rapport om dansk ulandsbistand i Sydafrika... Læs om hvorledes en rapport i millionklassen fra Miljøministeriets ulandsbevilling, som havde været undervejs i årevis, havnede i en skrivebordsskuffe uden nogensinde at finde nogen anvendelse. Se hvorledes det statsstøttede Mellempfolkeligt Samvirke fortsætter samarbejdet med Mugabe's terrorregime flere år efter at Danmark officielt indstillede al bistand til landet.”

*Citaterne i kursiv er fra Holger Jensens klumme. Den kan læses på:
<http://jensensafaris.com/fokus99.htm>*

*Helle Maj er freelancejournalist og bosat i Karen, Kenya.
E-mail: mayday@maydaypress.com*

Udvikling er gratis

Få Danmarks eneste avis om u-landene ind ad din brevsprække en gang om måneden. Gå ind på www.udvikling.dk og tegn et gratis abonnement.

Næste nummer af Udvikling kommer i begyndelsen af september 2005.